UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate

DINAMICA MEDIULUI DE SECURITATE APRILIE - MAI 2017

- **TENDINȚE GENERALE**
- **UNIUNEA EUROPEANĂ**
  Brexit – stabilirea cadrului pentru negocierile în baza Art. 50. Evoluții politice semnificative pentru stabilitatea europeană: Franța, Ungaria, Turcia, Balcanii de Vest
- **ORIENTUL MIJLOCIU ȘI AFRICA DE NORD**
  Utilizarea armelor chimice în Siria. Iran – acțiuni controversate pe scena internațională
- **FEDERAȚIA RUSĂ**
  Acţiuni şi reacţii cu impact asupra caracteristicilor mediului de securitate internațional
- **COREEA DE NORD**
  Escaladare și ambiguități în Asia de Nord-Est. SUA - din nou în prim-plan

Studiile incluse în acest material vor fi publicate în paginile publicaţiei: *Evaluare Strategică*.

CUPRINS

INTRODUCERE
Tendințe generale

dr. Alexandra SARCINSCHI

Mediul internațional de securitate a cunoscut în lunile **aprilie** și **mai** ale anului în curs o dinamică accelerată pe câteva planuri:

- *Uniunea Europeană*, cu problemele sale legate de un viitor în care tendințele dezintegratoare (Brexit; dezvoltarea curentelor extremiste naționaliste și populiste; creșterea numărului atentatelor teroriste; refuzul câtorva țări de a se conforma cotelor de refugiați, inclusiv procesul pe această temă în desfășurare dintre CJUE, pe de o parte, și Slovacia și Ungaria, pe de altă parte; reapariția ideii de „Europă cu două viteze") sunt concomitente cu cele de reformare cu scopul sporirii coeziunii (continuarea aprofundării celor cinci scenarii propuse în „*Carta Albă a viitorului Europei. Reflecții și scenarii pentru UE27 până în 2025*"; discuții (Germania-Franța) despre schimbarea tratatelor existente ca parte a modernizării Uniunii și despre relansarea acesteia printr-o „capacitate bugetară comună" (Franța)/„o Uniune fiscală și bancară" (Italia); inițierea demersurilor pentru crearea unui fond european pentru apărare, a înființării unui centru de comandă întrunit pentru operații civile și militare și a unui birou al procurorului public european pentru cazurile penale transfrontaliere în domeniul bugetului și intereselor financiare ale UE). La nivel național, în țările UE, alegerile organizate au adus în prim plan ascensiunea unor partide populiste și naționaliste, precum Frontul Național din Franța, al cărui candidat Marine Le Pen, a intrat în turul al doilea al alegerilor prezidențiale (23 aprilie – primul tur, 7 mai – al doilea tur) câștigate, totuși, de Emmanuel Macron (În Marș!). Tot în luna mai, au avut loc alegerile locale în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, preambul al alegerilor generale din iunie, în cadrul cărora Partidul Conservator (Theresa May) a avut cea mai bună performanță, în detrimentul Partidului Laburist (Jeremy Corbyn) și al celui Liberal-Democrat (Tim Farron). La momentul redactării acestor rânduri, rezultatele oficiale ale alegerilor generale (8 iunie) indică faptul că, deși, conservatorii câștigă alegerile, pierd 15 locuri în Camera Comunelor și majoritatea absolută, în timp ce laburiștii câștigă 29 de locuri în plus.

- *NATO, Statele Unite ale Americii și Federația Rusă*, trei actori de anvergură care folosesc instrumente diferite de păstrare și dezvoltare a acestui statut și care, în această primă jumătate de an, au fost permanent corelați în dezbaterile publice și în discursul mass-media. Pe

de o parte, s-a discutat și continuă analiza scandalului legat de alegerile prezidențiale americane, corelând SUA și Rusia. În plus, SUA cer, prin intermediul Congresului, ca Federația Rusă să își retragă trupele militare din regiunea transnistreană, Georgia și Ucraina. Pe de altă parte, acești doi mari actori statali sunt corelați prin prisma apartenenței, respectiv nepartenenței lor la NATO. În timp ce Federația Rusă aduce în discuție inexistența rațiunii de continuare a activității Alianței în condițiile încheierii Războiului Rece, SUA și Secretarul General al NATO fac apel la respectarea angajamentului de creștere a bugetelor alocate apărării în țările membre și este dat în folosință noul Cartier General al NATO cu motto-ul *„A home for our modern and adaptable Alliance”* (*Un cămin pentru Alianța noastră modernă și adaptabilă*). Mai mult, în ciuda remarcilor critice ale oficialilor ruși, la Summit-ul NATO de la Bruxelles din 24-25 mai, Alianța propune o abordare pe două paliere a relației cu Rusia: apărare robustă, concomitent cu dialog semnificativ, transparență sporită și reducere a riscurilor. În același timp, se derulează o campanie de comunicare strategică a NATO destinată demontării propagandei rusești împotriva Alianței. Un exemplu este constituit de publicarea materialului informativ „*Russia's Top Myths about NATO*” (*Principalele mituri ale Rusiei despre NATO*), care, în luna mai, aduce argumente împotriva următoarelor idei principale vehiculate în Rusia: „NATO pregătește un atac asupra Rusiei”, „extinderea NATO amenință Rusia”, „NATO refuză dialogul real cu Rusia”, „suspendând cooperarea practică cu Rusia, NATO subminează securitatea” și „apărarea antirachetă a NATO violează Tratatul pentru Forțe Nucleare cu Rază Intermediară de Acțiune”[1].

Dincolo de preocuparea de a repune relațiile cu Rusia pe făgașul normal, Summit-ul de la Bruxelles se remarcă drept un pas important către consolidarea Alianței prin: adoptarea unui plan de acțiune pentru sporirea eforturilor în lupta împotriva terorismului; acordul pentru continuarea misiunii de instruire în Afghanistan și în Irak; extinderea sprijinului pentru Coaliția Globală împotriva ISIS la care NATO va deveni membru deplin (nu se va angaja în luptă, ci va participa la deciziile politice); continuarea demersului pentru realizarea unui centru pentru sud, la JFC Napoli, ce va monitoriza și evalua permanent amenințările regionale, inclusiv terorismul; utilizarea mai eficientă a cartierelor generale pentru operații speciale, în sensul implicării mai multor echipe mobile de instruire în țările cu risc terorist; dezvoltarea planurilor naționale anuale pe trei direcții – buget (2% din PIB pentru apărare, din care 20% investiții în echipamente majore), investiții suplimentare în capabilități și contribuții ale aliaților la misiunile, operațiile și alte angajamente NATO; continuarea politicii „ușilor deschise” (Muntenegru care, de altfel, la 5 iunie a devenit cel de-al 29-lea aliat).

[1] NATO, *Russia's Top Myths about NATO*, Fact Sheet, May 2017, URL: http://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2017_05/20170515_1705-russia-top5-myths-en.pdf.

- *Orientul Mijlociu și Nordul Africii*, zonă întinsă în imediata vecinătate a UE, unde conflictele, terorismul și instabilitatea politică împiedică actorii statali să se apropie de atingerea întregului potențial de dezvoltare, deși resursele energetice constituie un atú strategic al regiunii.

- *Coreea de Nord*, reprezentată din ce în ce mai frecvent ca amenințare la adresa întregii lumi atât din perspectiva programului de dezvoltare a rachetelor balistice (doar în luna mai au fost lansate trei astfel de rachete), cât și din cea a securității cibernetice (bănuită de lansarea virusului de tip *ransomware* WannaCry).

- Nu trebuie să uităm nici state, precum: *Turcia*, cu ultimatumurile sale la adresa UE, conflictul cu Germania asupra trupelor la baza de la Incirlik și retragerea acestora, seria de arestări politice și consolidarea puterii politice a președintelui Erdogan prin realegerea sa în calitate de șef al Partidului Justiție și Dezvoltare; *Republica Moldova*, cu dezbaterile referitoare la statului de neutralitate permanentă și scindarea clasei politice în pro UE și NATO, pe de o parte, și pro Rusia, pe de altă parte; *China*, care își continuă programul de modernizare militară, dorește o cooperare mai strânsă cu Turcia în lupta împotriva terorismului și cu Rusia în problema nord-coreeană, dedică un summit inițiativei „Belt and Road” cu origini în Drumul Mătăsii, în care promite că va investi 125 mld. dolari americani și va construi o infrastructură ce va uni Asia, Europa, Africa și Americile.

Succinta prezentare a principalelor direcții în care a fost înregistrată o accelarare a dinamicii mediului de securitate în lunile aprilie-mai trebuie completată cu tendința sesizată în primul rând la nivelul organizațiilor internaționale (NATO, UE, Consiliul Europei, OSCE, G7) care avertizează asupra creșterii în amploare a pericolului constituit atât de propaganda rusă, cât și de populism, xenofobie și discriminare în țările UE și NATO. De asemenea, consider ca important de semnalat nu doar vizibilitatea din ce în ce mai mare, ci mai ales importanța care i se acordă în configurarea tendințelor geopolitice, *twitter-izării politicii externe*, liderii politici, de la D. Trump la I. Dodon susținând adevărate monologuri și dialoguri pe Twitter referitoare la politica mondială și politica internă a țărilor respective.

Este necesară analiza acestor direcții și în lunile ce urmează, însă cu un accent special pe probleme care încep să se contureze acum, în primele zile ale lunii iunie: retragerea SUA din Tratatul de la Paris privind schimbările climatice; criza din Qatar (stat acuzat că este sponsor al terorismului internațional, cu care Emiratele Arabe Unite, Arabia Saudită, Bahrain, Yemen, Libia și Maldive decid să întrerupă relațiile diplomatice, dar este ajutat de Turcia care decide să trimită asistență militară); începerea negocierilor pentru BREXIT în condițiile pierderii majorității absolute de către conservatorii britanici (și realizarea coaliției cu Partidul Democrat Unionist și ultraconservatorii nord-irlandezi, ce aduce în discuție problema neutralității guvernului britanic față de procesul de pace din Irlanda de Nord); escaladarea opoziției față de

cotele de refugiați impuse de UE țărilor membre (alăturarea Republicii Cehe țărilor care refuză implementarea acestui sistem); votul pro-NATO din Parlamentul Ucrainei (accederea la NATO stabilită ca prioritate strategică) și intrarea în vigoare a deciziei UE privind ridicarea vizelor pentru cetățenii ucraineni (pentru călătorii de maxim 90 de zile).

CAPITOLUL 1.
UNIUNEA EUROPEANĂ
Brexit – stabilirea cadrului pentru negocierile în baza Art. 50.
Evoluții politice semnificative pentru stabilitatea europeană: Franța, Ungaria, Turcia, Balcanii de Vest

dr. Cristina BOGZEANU

În perioada analizată, evoluțiile la nivelul UE au fost marcate de debutul primei etape a procesului de retragere a Marii Britanii din cadrul instituțional al UE. În paralel, însă, s-a derulat și o altă serie de evenimente semnificative, precum alegerile prezidențiale din Franța.

Luna aprilie a debutat pe un fond de creștere a tensiunilor la nivelul UE, în urma demărării oficiale a procesului de retragere a Marii Britanii.

La o lună de la notificarea prin care Marea Britanie își anunța în mod formal intenția de a părăsi cadrul instituțional al UE, invocând articolul 50 din Tratatul de la Lisabona (29 martie 2017), Consiliul European a publicat ghidul prin care se definește cadrul negocierilor și prin care sunt stabilite pozițiile și principiile generale pe care Uniunea le va urmări pe parcursul negocierilor[1]. Astfel, este reafirmat că UE27 își va păstra unitatea și va acționa ca o singură entitate pe parcursul negocierilor. De asemenea, este subliniat faptul că, deși liderii UE își doresc ca Regatul Unit să rămână un partener apropiat, un stat nemembru nu se poate bucura de aceleași drepturi și beneficii ca un stat membru. Totodată, este stabilit că orice acord viitor va trebui să se bazeze pe un echilibru între drepturi și obligații și să asigure condiții echitabile, dar și că integritatea pieței unice trebuie să fie păstrată, ceea ce înseamnă că cele patru libertăți sunt indivizibile. În plus, este exclusă alegerea doar a elementelor convenabile.

Documentul stabilește o abordare pe mai multe faze, prima dintre ele având două obiective majore: a) furnizarea de claritate și certitudine legală, pe cât de mult posibil, pentru cetățeni, mediul de afaceri, a părțile interesate și partenerilor internaționali în ceea ce privește efectele imediate ale retragerii UK din UE; b) stabilirea desprinderii UK de UE, precum și de toate drepturile și obligațiile ce decurg din acest statut.

---

[1] ***, *European Council (art. 50) guideline for Brexit negotiations*, 29 April 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/04/29-euco-brexit-guidelines/, accesat la 3 mai 2017.

Dintre acestea, existența unor obligații financiare pe care Regatul Unit va trebui să le respecte în contextul retragerii din UE constituie punctul cel mai nevralgic al negocierilor, determinând cele mai vehemente luări de poziție în acest sens.

La 22 mai, Consiliul UE a făcut publice Directivele pentru negocierea unui acord cu Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord[2] stabilind aranjamentele pentru retragerea din UE, documentul fiind menit să răspundă tot obiectivelor primei faze a procesului de ieșire a Marii Britanii din UE. Acest set de directive are scopul de a oferi linii directoare pentru Comisia Europeană pe parcursul primei faze a negocierilor, oferind și o prioritizare a aspectelor-cheie necesare a fi luate în considerare în această primă fază. Acestea constau în:

a) Drepturile cetățenilor: protejarea drepturilor cetățenilor UE care locuiesc în UK, și a celor britanici care locuiesc pe teritoriul celorlalte 27 de state membre ale UE;

b) Reglementări financiare: se referă la obligațiile financiare ale UK și UE, ce rezultă din întreaga perioadă în care aceasta a deținut statutul de stat membru al UE;

c) Reglementări privind bunurile aflate pe piață înainte de momentul retragerii Marii Britanii din UE, cooperare judiciară în materii civile, comerciale și criminale, precum și procedurile de cooperare în plan administrativ și al impunerii legii;

d) Evitarea creării unor tensiuni la granița dintre Irlanda și Irlanda de Nord.

Granița dintre Irlanda și Irlanda de Nord constituie unul dintre punctele sensibile ale negocierilor condițiilor în care Marea Britanie se va desprinde de UE. Ca state membre ale UE, chiar dacă niciunul dintre cele nu este inclus în Spațiul Schengen, faptul că frontiera stabilită pe insula Irlandei era una mai degrabă simbolică nu ridica dificultăți notabile în plan administrativ. Guvernele de la Londra și Dublin au stabilit o zonă comună de liberă circulație. În acest context, există temeri că, odată cu ieșirea Regatului Unit (implicit, a Irlandei de Nord) din cadrul instituțional al UE, libera circulație peste granița dintre Irlanda și Irlanda de Nord va fi supusă unor provocări majore, având în vedere că aceasta va deveni frontieră externă a UE.

La 18 aprilie, premierul britanic a anunțat alegeri legislative anticipate, care erau programate în cursul anului 2020. Theresa May a devenit premier al Marii Britanii imediat după referendumul din 23 iunie 2016, în urma căruia David Cameron a demisionat. În perioada recentă, conform datelor publicate în mass-media, sondajele de opinie indicau o creștere a popularității Theresei May[3], acesta constituind, așadar, un moment propice pentru derularea

---

[2] Council of the EU, *Directives for the negotiation of an agreement with the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland setting out the arrangements for its withdrawal from the European Union*, 22 mai 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/05/22-brexit-negotiating-directives/, accesat la 23 mai 2017.

[3] ***, „Situatia politica din Marea Britanie: Ce a determinat-o pe Theresa May sa ceara alegeri anticipate", în *Hotnews*, 18 aprilie 2017, URL: http://www.hotnews.ro/stiri-international-21719633-situatia-politica-din-marea-britanie-determinat-theresa-may-ceara-alegeri-anticipate.htm, accesat la 30 mai 2017.

alegerilor anticipate, prin care premierul britanic și-ar putea consolida legitimitatea. În contextul în care procesul de retragere a Marii Britanii din UE se conturează a implica provocări nu doar în ceea ce privește negocierile cu Bruxelles, ci și pe plan intern, consolidarea legitimității premierului britanic era cu atât mai importantă. Decizia premierului a fost motivată prin lipsa de susținere în Parlament față de planul guvernului sau pentru mandatul de negociere cu UE privind Brexit. Scrutinul este programat pe 8 iunie.

Mai mult, în contextul în care alegerile prezidențiale din Franța au fost câștigate de Emmanuel Macron, care a întrunit 64% din voturile alegătorilor francezi, T. May a subliniat necesitatea să beneficieze de un mandat similar de puternic cu al președintelui francez, situându-se pe poziții de opoziție cu acesta, în contextul negocierilor condițiilor de ieșire a Marii Britanii din UE.

Dacă imediat după declanșarea formală a Brexit, un punct central al preocupărilor în mass-media au fost ocupate de statutul și opțiunile Gibraltarului, în cursul lunii mai, gestionarea orientării pro-europene a Scoției a revenit în actualitate, fiind subliniată necesitatea ca aceasta să își exprime opinia cu privire la independența sa în contextul Brexit. Spre exemplu, Nicola Sturgeon a declarat că, la finele procesului de retragere a Marii Britanii din UE, scoțienii ar trebui să aibă posibilitatea de a se exprima liber în ceea ce privește independența[4], readucând astfel în discuție posibilitatea organăzării unui referendum în acest sens.

De asemenea, dacă la începutul lunii martie, în Consiliul European propunea crearea unui cartier militar general pentru misiunile non-executive UE, în cadrul Statului Major al UE[5], în cursul lunii mai, crearea Capabilității de Planificare și Conducere Militară (*Military Planning and Conduct Capability* – MPCC) a fost amânată din pricina opoziției Marii Britanii în cadrul unei reuniuni a Consiliului UE pe această temă (18 mai)[6]. În acest context, Marea Britanie s-a opus utilizării denumirii de „comandament operațional" (*operational HQ*). Citând o sursă diplomatică, presa britanică menționa că MPCC nu reprezintă un comandament operațional, dat fiind că acesta nu va conduce operații militare propriu-zis, ci doar va supraveghea misiuni"[7]. Cu toate acestea, conținutul documentului ce cuprinde concluziile Consiliului UE din 18 mai reflectă menținerea angajamentului față de dezvoltarea dimensiunii de securitate și apărare la nivel

---

[4] ***, „Nicola Sturgeon: Scotia trebuie sa aiba optiunea de a se exprima asupra independentei sale la finalul Brexit-ului", în *Hotnews*, 14 mai 2017, URL: http://www.hotnews.ro/stiri-international-21766207-nicola-sturgeon-scotia-trebuie-aiba-optiunea-exprima-asupra-independentei-sale-finalul-brexit-ului.htm, accesat la 15 mai 2017.

[5] Pentru detalii, a se vedea *Dinamica Mediului de Securitate*, februarie-martie 2017, URL: http://cssas.unap.ro/ro/pdf_publicatii/DMS_feb-mar17.pdf și Alin Bodescu, „EU Military Planning and Conduct Capability. Duplication or Complementarity with NATO", în Strategic Impact, no. 1 [62]/2017, pp. 10-17.

[6] „EU remains committed to strengthen security and defence: Council adopts Conclusions", 18 May 2017, URL: http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2017/05/18-conclusions-security-defence/, accesat la 22 mai 2017.

[7] Henry Samuel, Peter Foster, „New EU army headquarters branded little more than a 'call centre'", în *The Telegraph*, 20 May 2017, URL: http://www.telegraph.co.uk/news/2017/05/20/new-eu-army-headquarters-branded-little-call-centre/, accesat la 22 mai 2017.

european, dar și continuitatea măsurilor stabilite în această direcție încă de la publicarea EUGS în iunie 2016.

Rezultatele alegerilor prezidențiale din Franța au ocupat un rol major în planul evoluțiilor la nivelul Uniunii Europene. Aceasta deoarece programele electorale ale principalilor candidați – Emmanuel Macron și Marine le Pen – au fost considerate a reprezenta fie premisele menținerii statutului Franței de stat membru deplin al UE, fie ale îndepărtării acesteia de formele de cooperare și integrare în acest cadru. Rezultatele primului tur de scrutin (23 aprilie) i-au calificat pe cei doi candidați la următorul tur, organizat pe 7 mai. În urma celui de-al doilea tur, E. Macron, central-liberal, a câștigat alegerile cu 66%, față de Marine le Pen, care a promovat un program de extremă dreapta, care a întrunit 34% din voturi[8]. Rezultatele alegerilor prezidențiale din Franța au marcat un moment de optimism privind viitorul UE, exprimând existența unei majorități pro-europene, ce constituie baza pentru supraviețuirea acesteia. În același timp, procentul consistent al celor care au optat pentru forme de democrație iliberală nu doar în Franța, ci și în Austria și Olanda, reflectă faptul că populismul, extremismul politic, naționalismul, euroscepticismul au atins cote istorice, însă nu imposibil de depășit. În acest sens, relevante sunt și concluziile unui Raport publicat de Parlamentul European (aprilie 2017), care reflectă o creștere a nivelului de încredere acordat de cetățenii europeni față de Bruxelles[9].

Un alt proces electoral relevant pentru stabilitatea europeană s-a derulat, la începutul lunii aprilie, în Serbia. Alegerile prezidențiale au fost câștigate de Aleksandr Vučić încă din primul tur al acestora. Acesta a câștigat scrutinul cu un program moderat, promovând bune relații atât cu UE (continuarea reformelor demarate anterior, precum și a dialogului între cei doi actori), cât și cu Rusia (partener economic și militar). Trecutul ultra-naționalist al președintelui ales, alături de faptul că președintele ales deține într-o măsură considerabilă un control ferm asupra centrelor de putere politică și economică din țară (ca premier), precum și că acesta a valorificat în timpul campaniei prezidențiale ideea naționalistă au constituit motive pentru estimarea că Belgradul se îndreaptă spre un dezvoltarea unui regim autoritar, similar celui promovat de Putin sau de Viktor Orban.

Evoluțiile recente ale actorilor din regiunea Balcanilor de Vest se conturează a fi din ce în ce mai relevante pentru dinamica generală a raporturilor dintre actorii occidentali și Federația Rusă. În acest context, semnificativ este nu doar rezultatul alegerilor prezidențiale din Serbia, ci

---

[8] Steven Bernard, „French election results: Macron's victory in charts", în *Financial Times*, 9 May 2017, URL: https://www.ft.com/content/62d782d6-31a7-11e7-9555-23ef563ecf9a?mhq5j=e2, accesat la 10 mai 2017.

[9] Jacques Nancy, *Two years until the 2019 European elections. Special Eurobarometer of the European Parliament. Study Public Opinion Monitoring Series*, Directorate-General for Communication, European Parliamentary Research Service, April 2017, URL: http://www.europarl.europa.eu/pdf/eurobarometre/2017/2019ee/two_years_until_ee2019_ synthesis_en.pdf, accesat la 29 mai 2017.

și o serie de alte evenimente recente, precum aderarea Muntenegrului la NATO și reacțiile ulterioare ale Moscovei sau impasul politic care caracterizează scena politică internă a Fostei Republici Iugoslave a Macedoniei sau pe cea a Bosniei și Herțegovinei.

În acest context, Balcanii de Vest constituie unul dintre terenurile propice pentru manifestarea nu doar a influenței rusești, ci și a dezvoltării naționalismului.

În ceea ce privește evoluția naționalismului, populismului și atitudinilor eurofobe în plan european, semnificativă a fost în perioada analizată luarea de poziție la nivelul instituțiilor UE față de decizia guvernului de la Budapesta de a închide Universitatea Central Europeană. Atât la nivelul Parlamentului European, cât și la cel al Comisiei Europene, este analizat impactul legii care ar fi dus la închiderea Universității Central-Europene asupra principiilor Uniunii privind libera circulație a bunurilor, serviciilor, capitalurilor și persoanelor și este pus sub semnul întrebării angajamentul Ungariei față de valorile europene și sunt sondate posibilitățile de sancționare a Budapestei pentru aceasta. Astfel, în cadrul Parlamentului European a fost solicitată activarea „opțiunii nucleare"/Art. 7 din Tratatul de la Lisabona, care prevede suspendarea anumitor drepturi ale statelor membre în cazul în care este constatată existența unei încălcări grave și persistente a valorilor prevăzute la Aarticolul 2 din Tratatul de la Lisabona: respectarea demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților. Aceste valori sunt comune statelor membre într-o societate caracterizată prin pluralism, nediscriminare, toleranță, justiție, solidaritate și egalitate între femei și bărbați. Conform textului Tratatului, activarea art. 7 se face de către statele membre, Parlamentul European sau Comisia Europeană, urmând să fie aprobat de către Consiliul European. În acest sens, în cazul Ungariei, a fost întreprins deja primul pas. În plus, la 26 aprilie, Comisia Europeană declanșat procedura de infringement în cazul Ungariei.

Toate acestea s-au petrecut pe fondul unei serii de măsuri întreprinse de guvernul de la Budapesta, contrare pozițiilor adoptate de UE sau chiar contrazicând valori și principii fundamentale ale Uniunii. Opoziția vehementă a Ungariei față de măsurile propuse de Bruxelles în vederea gestionării crizei europene a refugiaților, retorica vădit eurofobă a liderilor, chiar apropierea față de Federația Rusă în contextul în care UE menține sancțiunile impuse față de acțiunile acesteia în Ucraina constituie aspecte care au dus la o deteriorare a relațiilor dintre Budapesta și Bruxelles.

O tendință similară s-a manifestat și în cazul raporturilor cu un stat candidat de această dată – Turcia, unde, la 16 aprilie, a avut loc referedumul cu privire la sporirea atribuțiilor președintelui. Majoritatea cetățenilor turci au optat pentru trecerea Turciei de la un sistem parlamentar la unul prezidențial (din cei peste 80% din cetățenii turci care s-au prezentat la vot,

51,3% au optat pentru, iar 48,7% împotriva schimbării sistemului de guvernare). Au existat, de asemenea, numeroase sesizări privind nereguli în desfășurarea referendumului (semnalizate de OSCE, state europene și cetățeni turci[10]), însă acestea au fost respinse de Erdogan. Mai mult, acesta și-a manifestat intenția de a organiza un nou referendum privind aderarea Turciei la UE. Se remarcă, în ceea ce privește evoluția relației cu UE, menținerea retoricii negative a liderului turc. Spre exemplu, în cadrul ultimului miting de campanie înaintea referendumului, Erdogan a precizat că o victorie la acesta va fi o „lecție pentru țările europene"[11], iar, imediat după anunțarea rezultatelor la referendum, Erdogan și-a anunțat intenția de a consoluta din nou cetățenii turci, de data aceasta, pe tema reintroducerii pedepsei cu moartea. Per ansamblu, Turcia se îndepărtează din ce în ce mai sigur de proiectul integrării europene, menținând raporturi tensionate nu doar cu Bruxelles, ci și cu alți actori statali europeni.

Rezultatele alegerilor din Franța (deși a pierdut alegerile prezidențiale, Marine le Pen a obținut, în baza unei platforme electorale naționaliste, populiste și eurosceptice, un procent considerabil din voturile cetățenilor francezi – 34%), precum și cele ale referendumului din Turcia nu doar confirmă ascensiunea naționalismului, populismului, euroscepticismului, ci ilustrează și o polarizare puternică a societăților în ceea ce privește parcursul viitor ca democrație sau regim autoritar. Este o tendință pentru care cel mai vizibil exponent este Marea Britanie. Brexit a fost decis de către cetățenii britanici într-un procent (52%) foarte apropiat de cel al celor care l-au respins (48%). Mai mult, rezultatele în favoarea rămânerii Marii Britanii în UE înregistrat în anumite entități ce alcătuiesc Regatul Unit, cum este cazul Scoției, au constituit premisele conturării unor vădite tensiuni pe scena politică internă, în așa măsură încât, organizarea unui referendum privind independența Scoției nu este un scenariu imposibil.

La nivel european, procesul de desprindere a Marii Britanii de UE și gestionarea optimă a consecințelor acestui proces se conturează a fi una dintre prioritățile majore și care poate avea repercusiuni și asupra evoluției fenomenului eurosceptic, naționalist și populist pe arena europeană.

[10] Alexandra Topping, „Turkey referendum: Erdoğan wins vote amid dispute over ballots – as it happened", în *The Guardian*, 17 April 2017, URL: https://www.theguardian.com/world/live/2017/apr/16/turkey-referendum-recep-tayyip-erdogan-votes-presidential-powers, accesat la 22 mai 2017.

[11] ***, „Erdogan, la ultimul miting de campanie: O victorie la referendum va fi o "lectie" pentru tarile europene", în *Hotnews*, 15 aprilie 2017, URL: http://www.hotnews.ro/stiri-international-21717130-erdogan-ultimul-miting-campanie-victorie-referendum-lectie-pentru-tarile-europene.htm, accesat la 15 mai 2017.

CAPITOLUL 2.

ORIENTUL MIJLOCIU ȘI NORDUL AFRICII

Utilizarea armelor chimice în Siria.

Iran – acțiuni controversate pe scena internațională

Dr. Mirela ATANASIU

2.1. Utilizarea armelor chimice în Siria

Un raport al Serviciului de Cercetare al Congresului American publicat în anul 2013 arăta că „regimul președintelui Bashar al-Assad posedă stocuri de agenți chimici care atacă sistemul nervos (gaz sarin, VX) și de blistere (iperite)[1], eventual încorporate în bombe, proiectile și rachete”[2]. Guvernul sirian are, de asemenea, facilități de producție asociate. Puțin este cunoscut din surse deschise despre starea actuală a stocului. Siria continuă să încerce să achiziționeze noi provizii de precursori de arme chimice, care sunt cu dublă utilizare, prin intermediul companiilor frontaliere din țări terțe.

Un scurt istoric al activității cu arme chimice a Siriei este prezentat pe website-ul Asociației de Control al Armelor astfel[3]:

- iulie 2012, Siria recunoaște public că deține arme chimice, ocazie cu care ministrul de externe sirian al momentului declara că acestea nu vor fi folosite niciodată împotriva poporului sirian;

- 23 decembrie 2012, prima evidență privind utilizarea armelor chimice a fost raportată: șapte persoane au fost ucise în Homs cu un „gaz otrăvitor";

- 16 ianuarie 2013 – surse ale Departamentului de Stat de la consulul general al Statelor Unite din Istanbul declarau că există dovezi convingătoare potrivit cărora armata siriană a folosit o armă chimică cunoscută sub numele de „Agent 15” în Homs, la 23 decembrie 2012;

---

[1] Iperitele sunt de obicei clasificate ca „agenți care atacă țesuturi” datorită asemănării rănilor cauzate de aceste substanțe cu cele asemănătoare arsurilor, generând pustule pe piele. Cu toate acestea, acești agenți chimici cauzează și leziuni grave la nivelul ochilor, al sistemului respirator și al organelor interne. A se vedea în detaliu: *Mustard agents*, Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons, URL: https://www.opcw.org/about-chemical-weapons/types-of-chemical-agent/mustard-agents/, accesat la 12.04.2017.

[2] Mary Beth D. Nikitin, Paul K. Kerr, Andrew Feickert, *Syria's Chemical Weapons: Issues for Congress*, September 30, 2013, p. 2, URL: https://fas.org/sgp/crs/nuke/R42848.pdf, accesat la 12.04.2017.

[3] *Timeline of Syrian Chemical Weapons Activity, 2012-2017*, Arms Control Association, April 2017, URL: https://www.armscontrol.org/factsheets/Timeline-of-Syrian-Chemical-Weapons-Activity, accesat la 13.04.2017.

- 19 martie 2013 - atacuri cu arme chimice au fost raportate în cele două orașe principale ale Siriei, cartierul Khan al-Assel din Aleppo și suburbia Al-Atebeh din Damasc. Aproximativ 25 de persoane au fost ucise și alte zeci rănite. Regimul Assad a susținut că forțele de opoziție siriene au folosit arme chimice în luptele duse în acele zone;

- 21 august 2013 - Activiștii opoziției siriene au susținut că un atac de arme chimice la scară largă a avut loc în suburbiile regiunii Ghouta, unde forțele siriene încercau să elimine forța rebelă. Numărul victimelor nu era clar, dar se estima că acestea depășesc 1.000 de persoane, dintre care multe nu erau combatante;

- 29 august 2013 – Comisia Întrunită de Intelligence, incluzând specialiști din mai multe state, a publicat un raport care concluziona că „este foarte probabil ca regimul să fie responsabil de atacurile cu arme chimice din 21 august 2013”[4];

- 31 august 2013 - Președintele Obama declara că va încerca să obțină o autorizație din partea Congresului american pentru utilizarea forței printr-o acțiune militară limitată în Siria, ca răspuns la utilizarea armelor chimice de către regimul Assad în atacul din 21 august, pentru a descuraja utilizarea armelor chimice și pentru a impune respectarea normelor internaționale;

- 12 septembrie 2013 - Regimul Assad a trimis o scrisoare secretarului general al Organizației Națiunilor Unite, în care se arăta că Assad a semnat un decret legislativ care prevedea aderarea Siriei la Convenția privind armele chimice, regimul sirian asumându-și că va respecta imediat obligațiile sale derivate din Convenție, în termen de 30 de zile de la data aderării, așa cum se prevede în tratat;

- 14 septembrie 2013 - Secretarul american de stat John Kerry și ministrul rus de externe, Serghei Lavrov, au ajuns la un acord privind un plan detaliat privind contabilitatea, inspecția, controlul și eliminarea armelor chimice ale Siriei. Acordul subliniat prevedea că „în caz de neconformitate, inclusiv transfer neautorizat sau orice utilizare a armelor chimice de către oricine din Siria, Consiliul de Securitate al ONU ar trebui să impună măsuri în temeiul capitolului VII din Carta ONU”[5];

- 20 septembrie 2013 - în conformitate cu termenii acordului negociat de SUA și Rusia, Siria a înaintat Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice (OPCW) o declarație privind stocurile de arme chimice;

- 31 octombrie 2013 - OPCW a confirmat faptul că Siria a distrus sau a făcut inoperabile toate facilitățile sale declarate a fi în legătură cu producerea de arme chimice. OPCW a inspectat

[4] ***, *Syria: reported chemical weapons use*, Joint Intelligence Organization, 29 august 2013, p. 2, URL: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/235094/Jp_115_JD_PM_Syria_Reported_Chemical_Weapon_Use_with_annex.pdf, accesat la 15.04.2017.

[5] *Security Council Requires Scheduled Destruction of Syria's Chemical Weapons, Unanimously Adopting Resolution 2118* (2013), United Nations Meeting Coverage, 27 September 2013, URL: https://www.un.org/press/en/2013/sc11135.doc.htm, accesat la 17.04.2017.

21 din cele 23 de locații în care au fost găzduite aceste facilități. Celelalte două site-uri nu au putut fi vizitate din cauza unor probleme de securitate, dar inspectorii au declarat că echipamentul a fost mutat din aceste locuri și distrus;

- 31 decembrie 2013 - Siria a ratat termenul limită de expediere a tuturor armelor sale chimice din țară. Ulterior a mai ratat și alte termene în acest sens;

- 11 aprilie 2014 - au apărut rapoarte despre un atac cu bombe cu clor gazos în Kafr Zita, un sat controlat de forțele de opoziție din nord-vestul Siriei. ulterior, *Human Rights Watch* estima 200 decedați;

- 6 martie 2015 - Consiliul de Securitate al ONU a adoptat o rezoluție condamnând utilizarea clorului ca armă în războiul civil din Siria ceea ce constituie încălcare a capitolului VII din Carta ONU;

- 6 noiembrie 2015 - Un comunicat de presă al echipei de identificare a OPCW susținea „cu cea mai mare încredere" că organizația teroristă Stat Islamic a folosit un agent chimic pe bază de sulf[6] într-un atac din 21 august 2015 în localitatea Marea, în nordul Siriei;

- 4 ianuarie 2016 - OPCW anunța într-un comunicat de presă că ultima tranșă de arme chimice siriene a fost distrusă;

- 24 august 2016 - Al treilea raport al Mecanismului Comun de Investigare al OPCW-ONU a fost realizat, constatând că guvernul sirian a fost responsabil pentru atacurile cu arme chimice la Talmenes în aprilie 2014 și la Sarmin în martie 2015;

- 21 octombrie 2016 - Mecanismul Comun de Investigare al OPCW-ONU a emis un raport care a constatat că regimul sirian a fost responsabil pentru un alt atac cu gaz clorin în provincia Idlib în 16 martie 2015;

- 4 aprilie 2017 - Arme chimice au fost folosite într-un atac care a ucis zeci de oameni în orașul Khan Sheikhoun[7] din provincia nordică Idlib din Siria, situat pe drumul principal dintre Allepo și Damasc.

Așadar, prin atacul chimic din **4 aprilie a.c.,** perioada de analiză aprilie-mai 2017 readuce în prim-plan problema utilizării armelor chimice în contextul conflictului sirian, actul fiind considerat printre cele mai infame din istoria războiului de șase ani al țării[8]. Un fapt controversat este acela că atacul venea după câteva zile după ce secretarul de stat al SUA, Rex Tillerson, declara că „administrația Trump nu mai acordă prioritate înlăturării lui Assad și că, în final,

---

[6] ***, *Sulfur mustard: Blister Agent*, Centre for Disease Control and Prevention, URL: https://www.cdc.gov/niosh/ershdb/emergencyresponsecard_29750008.html, accesat la 21.05.2017.

[7] Situat pe drumul principal dintre Alep și Damasc.

[8] ***, „Syria chemical weapons attack toll rises to 70 as Russian narrative is dismissed”, *The Guardian*, 5 aprilie 2017, URL: https://www.theguardian.com/world/2017/apr/04/syria-chemical-attack-idlib-province, accesat la 22.05.2017.

poporul sirian își va decide soarta”[9], în contextul în care SUA și alți lideri europeni[10] consideră că atacul a fost comis de guvernul sirian, datorită tipului de aeronavă identificat în zonă în acel moment.

The Guardian prezenta că în urma atacului au decedat cel puțin 70 de persoane, cel puțin 100 au fost rănite, printre victime fiind și 20 de copii[11]. Rapoartele specialiștilor Organizației pentru Interzicerea Armelor Chimice arată că „gazul sarin sau o substanță similară a fost utilizată în atac”[12], un agent care afectează sistemul nervos.

Reacția Consiliului de Securitate al ONU a fost imediată, întrunindu-se de urgență, totuși, nu a emis nicio rezoluție. Imediat după atac, ministrul rus al apărării afirma că un bombardament sirian a lovit un „depozit terorist” care conținea un arsenal de „substanțe toxice” destinate luptătorilor din Irak[13], fapt negat de forțele armate siriene.

Pe **7 aprilie a.c.,** SUA a trimis rachete Tomahawk, ca represalii pentru atacul chimic, țintind baza aeriană siriană Al Shayrat[14] (Vezi figura nr. 1), situată la sud-est de Homs și considerată de acestea ca fiind punctul de pornire al atacului chimic asupra Idlib-ului.

La **6 aprilie,** secretarul de Stat al SUA, Rex Tillerson, declara că Rusia nu a reușit să onoreze acordul din 2013 care garanta eliminarea armelor chimice ale Siriei, acesta concluzionând „fie Rusia a fost complice, fie Rusia a fost pur și simplu incompetentă a-și îndeplini angajamentul luat la încheierea acestui acord”[15]. În **12 aprilie 2017,** Rusia a răspuns la această acuzație în cadrul unei conferințe întrunite de presă la care au participat Rex Tillerson și Sergey Lavrov (Ministrul Afacerilor Externe rus), prin vocea celui de-al doilea, „în 2013, Rusia și SUA au inițiat în comun lichidarea armelor chimice în Siria”[16] și „mai multe locuri unde au fost stocate arme chimice erau controlate de extremiști”[17]. Așadar, oficialul rus a dat de înțeles că responsabilitatea pentru „scăparea” unor depozite de substanțe chimice de la evacuare sau

---

[9] ***, „Syria strikes: Site of chemical attack hit again”, *CNN*, 9 aprilie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/04/08/middleeast/syria-strikes-russia-donald-trump/index.html, accesat la 27.05.2017.

[10] ***, „Bashar al Assad: Syria chemical attack is '100 per cent fabrication'”, *The Independent*, 13 aprilie 2017, URL: http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/bashar-al-assad-syria-chemical-attack-100-per-cent-fabrication-us-russia-donald-trump-a7682046.html, accesat la 14.05.2017.

[11] ***, „Survivors of Syrian attack describe chemical bombs falling from sky”, *CNN*, 7 aprilie 2017, URL: http://edition.cnn.com/2017/04/05/middleeast/idlib-syria-attack/index.html, accesat la 22.05.2017.

[12] ***, „Syria war: Sarin used in Khan Sheikhoun attack, OPCW says”, *BBC News*, 20 aprilie 2017, URL: http://www.bbc.com/news/world-middle-east-39648503, accesat la 07.05.2017.

[13] *Idem*.

[14] ***, „Mapping the Targets of the American Military Attack on Syria”, *The New York Times*, 7 aprilie 2017, URL: https://www.nytimes.com/interactive/2017/04/07/world/middleeast/us-syria-missile-attack-airbase.html?_r=0, accesat la 22.05.2017.

[15] ***, „Tillerson: Russia ‘failed’ to deliver on vow to secure Syria’s chemical weapons”, *The Washington Times*, 6 aprilie 2017, URL: http://www.washingtontimes.com/news/2017/apr/6/rex-tillerson-russia-failed-deliver-vow-secure-syr/, accesat la 15.05.2017.

[16] ***, „Foreign Minister Sergey Lavrov’s remarks and answers to media questions at a joint news conference following talks with US Secretary of State Rex Tillerson”, The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, Moscow, April 12, 2017, URL: http://www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/-/asset_publisher/7OvQR5K JWVmR/content/id/2725629, accesat la 13.05.2017.

[17] *Ibidem*.

distrugere este împărțită, dar se naște și îngrijorarea că astfel de facilități pot exista în continuare sub controlul forțelor extremiste ce pot fi exploatate și pe viitor pentru astfel de acțiuni pe teritoriul sirian.

Figura nr. 1: Harta Siriei. Atac chimic sirian – contraatac american[18]

Pe de o parte, după represaliile aeriene ale SUA, Rusia a promis să contribuie la consolidarea apărării spațiului aerian sirian. Dmitri Medvedev, premierul rus, a declarat că loviturile americane au subminat în mod fatal încrederea inițială a Moscovei în noua administrație a SUA și au adus țările în „pragul unui conflict militar"[19], iar Konstantin Kosachev a declarat în pe social media că potențiala coaliție anti-terorism americano-rusă a fost „stopată înainte de a fi inițiată"[20]. Pe de altă parte, Franța și Germania au emis o declarație comună în care se arată că Bashar al-Assad deține „întreaga responsabilitate"[21] pentru atacurile chirurgicale

[18] *Ibidem*.
[19] ***, „Syrian warplanes take off once again from air base bombed by US Tomahawks", *The Telegraph*, 8 aprilie 2017, URL: http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/08/syrian-warplanes-take-air-base-bombed-us-tomahawks/, accesat la 28.05.2017.
[20] ***, „Assad bears full responsibility': how the world reacted to Donald Trump's missile strike on Syria", *The Telegraph*, 7 aprilie 2017, URL: http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/07/us-air-strike-syria-world-reacted-donald-trumps-decision-intervene/, accesat la 28.05.2017.
[21] ***, „Assad bears full responsibility': how the world reacted to Donald Trump's missile strike on Syria", *The Telegraph*, 7 aprilie 2017, URL: http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/07/us-air-strike-syria-world-reacted-donald-trumps-decision-intervene/, accesat la 28.05.2017.

lansate de SUA asupra bazei aeriene siriene Al Shayrat, poziție susținută pe Twitter[22] și de președintele Consiliului European Donald Tusk sau de oficialii Marii Britanii. Aceleași reacții de aprobare a raidurilor aeriene ale SUA post-Idlib au venit și din partea Turciei, Arabiei Saudite, Japoniei, Israel, Australiei etc. În același timp, Secretarul General al Organizației Națiunilor Unite, António Guterres, a cerut reținere pentru a evita orice escaladare a situației din Siria, după ce SUA au răspuns militar la atacul cu arme chimice.

2.2. Iran – acțiuni controversate pe scena internațională

Politica de securitate națională a Iranului este produsul mai multor factori, uneori concurenți: ideologia Revoluției Islamice, imaginea conducerii iraniene referitoare la amenințările la adresa regimului și a țării, interesele naționale iraniene de lungă durată și interacțiunea dintre diferitele facțiuni ale regimului iranian.

Unii experți afirmă că scopul strategiei de securitate națională a Iranului este „de a răsturna structura de putere din Orientul Mijlociu considerată de Iran că favorizează SUA și pe aliații săi precum Israelul, Arabia Saudită și alte regimuri arabe musulmane sunite”[23]. Acțiunile militare, economice și diplomatice ale statului iranian sunt orientate vizând tocmai acest aspect al întăririi puterii sale regionale, pe care o consideră ca aparținându-i de drept. Ca instrument al politicii sale externe de securitate, Iranul pune la dispoziție arme, instruire și consilieri militari în sprijinul guvernelor aliate, precum și al facțiunilor armate (Hezbollah și Hamas). Iranul își caracterizează sprijinul pentru mișcările șiite și alte mișcări islamiste ca fiind acordat celor „oprimați”, considerând, în același timp, că Arabia Saudită, în special, instigă la tensiuni sectare și încearcă să excludă Iranul din afacerile regionale.

Alții specialiști văd Iranul ca „având scop primordial protecția proprie față de acțiunile invazive, intimidante sau cu tendințe de control ale SUA sau ale altor mari puteri, la care se adaugă ca țel secundar sporirea prestigiului internațional sau recâștigarea sentimentului de „măreție” amintind de vechile imperii persane”[24].

Pe lângă scopurile identificate în analizele acestor specialiști, a fost vizibil faptul că în perioada 2010 - 2016, un obiectiv major al politicii externe a Iranului a fost acela de încercare de atenuare și/sau eliminare a efectelor sancțiunilor internaționale asupra sa, fapt ce a și fost realizat în următorul context. La 14 iulie 2015, P5 + 1 (China, Franța, Germania, Rusia, Regatul Unit și Statele Unite ale Americii), Uniunea Europeană (UE) și Iranul au ajuns la un Plan Comun de

---

[22] Contul de Twitter al președintelui Consiliului European, Donald Tusk, 7 aprilie 2017, URL: https://twitter.com/eucopresident?ref_src=twsrc%5Etfw&ref_url=http%3A%2F%2Fwww.telegraph.co.uk%2Fnews%2F2017%2F04%2F07%2Fus-air-strike-syria-world-reacted-donald-trumps-decision-intervene%2F, accesat la 29.05.2017.
[23] Kenneth Katzman, *Iran's Foreign and Defense Policies*, Congressional Research Service, June 15, 2017, p. 2, URL: https://fas.org/sgp/crs/mideast/R44017.pdf, accesat la 15.06.2017.
[24] *Ibidem*.

Acțiune Întrunită (JCPOA) de asigurare că programul nuclear al Iranului va fi exclusiv pașnic. Cu aceeași ocazie, la 20 iulie 2015, a intrat în vigoare Rezoluția ONU 2231 care interzicea Republicii Islamice a Iranului să efectueze teste cu rachete balistice timp de opt ani[25]. Ulterior, 16 ianuarie 2016 marchează ziua de implementare a JCPOA. Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) a verificat faptul că Iranul și-a implementat măsurile nucleare-cheie descrise în JCPOA și ca urmare a concluziei acesteia, că Iranul și-a îndeplinit în mod verificabil angajamentele sale în domeniul nuclear, SUA și UE au ridicat sancțiunile nucleare asupra sa, ceea ce a determinat o revenire puternică a economiei iraniene în 2016. În acest sens, FMI arată că „pe fondul creșterii producției de petrol, PIB-ul real iranian a crescut cu 7,4% în prima jumătate a anului 2016/17, revenind din recesiunea suferită în 2015-2016”[26]. În plus, eliminarea sancțiunilor prin JCPOA sporește posibilitatea Iranului de a-și mări capacitatea de sprijin militar pentru aliații și „protejații” săi regionali.

În ce privește percepția acțiunilor de politică externă ale Iranului de către actorii internaționali globali care au interese strategice în Orientul Mijlociu acestea sunt diferite. Pe de o parte, diferitele administrații ale SUA identificau Iranul drept provocare majoră la adresa securității sale naționale, aducând ca argumente programele nucleare și de rachete ale Iranului, precum și încercările sale de lungă durată de contracarare a multora dintre obiectivele SUA din regiune[27], la care adăugăm noi sprijinul oferit facțiunilor teroriste care acționează în regiune. De altfel, Iranul se află pe lista Statelor Unite ale Americii cu sponsori ai terorismului încă din ianuarie 1984. Chiar și după încheierea JCPOA, Directorul Serviciului Național de Informații, Dan Coats, în **11 mai 2017**, descria Iranul în fața Congresului american ca fiind „o amenințare persistentă pentru interesele naționale ale SUA datorită sprijinului iranian față de grupurile și militanții teroriste anti-americane, regimul Assad [în Siria], rebelii Houthi din Yemen și gradul său de înarmare”[28]. Relațiile cu Turcia pare să se deterioreze în contextul în care, în februarie 2017, Președintele turc Erdogan acuza Iranul că „încearcă să despartă Irakul și Siria recurgând la naționalismul persan”[29]. Ulterior, în **27 mai 2017**, s-au înregistrat ciocniri militare la granița dintre Iran și Turcia între polițiștii de frontieră iranieni și ceea ce mass-media iraniană a descris drept „grup terorist”, Iranul învinuind Turcia pentru moartea a doi polițiștii de frontieră

[25] Security Council, *Adopting Resolution 2231 (2015), Endorses Joint Comprehensive Agreement on Iran's Nuclear Programme,* Security Meeting 7488th, 20 July 2015, URL: https://www.un.org/press/en/2015/sc11974.doc.htm, accesat la 12.04.2017.
[26] ***, *Islamic Republic of Iran: 2016 Article IV Consultation-Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for the Islamic Republic of Iran*, International Monetary Fund, 27 februarie 2017, URL: http://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2017/02/27/Islamic-Republic-of-Iran-2016-Article-IV-Consultation-Press-Release-Staff-Report-and-44707, accesat la 14.04.2017.
[27] Kenneth Katzman, *art. cit.,* p. 5.
[28] *Ibidem.*
[29] ***, „Is Iran-Turkey tension intentional?”, Al-Monitor, februarie 2017, URL: http://www.al-monitor.com/pulse/ja/originals/2017/02/turkey-iran-tensions-hit-turkish-economy.html, accesat la 12.04.2017.

iranieni[30]. Totuși, Iranul și Turcia împărtășesc opoziția SUA față de acțiunile organizației teroriste Stat islamic și creșterea autonomiei kurde deoarece un stat kurd independent este, pentru Teheran și Ankara, de neimaginat. Pe de altă parte, Rusia pare să considere Iranul ca fiind un aliat *de facto* în combaterea mișcărilor extremiste islamiste sunite[31], iar Iranul pare să acorde o importanță crescândă relațiilor sale cu partenerul rus, care este membru permanent al Consiliului de Securitate al ONU; membru al formatului P5 + 1 care a susținut cel mai mult acceptarea pozițiilor Iranului în negocierile JCPOA și aliat în sprijinirea regimului Assad.

În perioada analizată, la **25 aprilie 2017,** a avut loc la Viena a V-a reuniune a Comisiei mixte a JCPOA, responsabilă cu implementarea afacerii nucleare. Nu s-a luat nicio decizie cu privire la repetatele lansări de rachete balistice (8-9 martie 2016, 29 ianuarie 2017 – în urma căreia administrația Trump a impus sancțiuni asupra a 25 de persoane și entități ale Iranului), atât de disputate despre care SUA și alte state consideră că ar încălca cadrul legal al Rezoluției ONU 2231 din iulie 2015, fapt contrazis de AIEA. De asemenea, în timpul consultărilor, ambasadorul italian Sebastiano Cardi, în calitatea sa de facilitator al punerii în aplicare a Rezoluției 2231 privind Iranul, a raportat că membrii Consiliului nu au ajuns la un consens referitor la incompatibilitatea/compatibilitatea testelor efectuate cu rachete balistice de către Iran cu Rezoluția CS ONU 2231[32], fapt ce a dus la inacțiune în cadrul Comisiei.

Mai mult, în **aprilie 2017,** Administrația Trump declara că examinează posibilitatea ca SUA să renunțe la acordul nuclear cu Iranul[33]. Ulterior, în prima jumătate a lunii **mai 2017**, administrația americană anunța că acordul va rămâne în vigoare, impunând unele noi sancțiuni modeste împotriva mai multor cetățeni iranieni și a patru organizații, inclusiv o rețea localizată în China care a furnizat articole legate de rachete unei importante entități iraniene din industria apărării[34].

În **20 mai 2017,** Hassan Rouhani a recâștigat alegerile pentru funcția de președinte al Republicii Islamice Iran cu 57% din voturile exprimate[35]. Ulterior, la **22 mai 2017** președintele reales declara că nu are nevoie de permisiunea SUA pentru a conduce teste cu rachete pe care „le

[30] ***, „Iran blames Turkey for death of border guards”, *Trend News Agency*, 29 May 2017, URL: http://en.trend.az/iran/politics/2760197.html, accesat la 30.05.2017.
[31] *Idem*, p. 47.
[32] ***, „Chronology of Events. Iran”, Security Council Report, April 2017, URL: http://www.securitycouncil report.org/chronology/iran.php?page=all&print=true, accesat la 12.05.2017.
[33] ***, „Trump's Iran nuclear deal review faces a dangerous path”, *CNBC*, 25 aprilie 2017, URL: http://www.cnbc.com/017/04/25/trumps-iran-nuclear-deal-review-faces-a-dangerous-path.html, accesat la 20.04.2017.
[34] ***, „Iran Nuclear Deal Will Remain for Now, White House Signals”, New York Times, 17 mai 2017, URL: https://www.nytimes.com/2017/05/17/us/politics/trump-iran-nuclear-deal.html, accesat la 21.05.2017.
[35] Nicoleta Onofrei, *Hassan Rouhani este presedintele reales al Iranului. Acesta a obtinut 57% din totalul voturilor exprimate*, *HotNews*, 20 mai 2017, URL: http://www.hotnews.ro/stiri-international-21776686-hassan-rouhani-este-presedintele-reales-iranului-dupa-numararea-peste-90-din-voturi.htm, accesat la 23.05.2017.

va continua dacă va fi necesar din punct de vedere tehnic”[36], susținând că rachetele au scop defensiv. Reacția diplomatică a președintelui iranian a fost în răspuns la apelul secretarului american de stat Rex Tillerson din **21 mai 2017**[37] de încetare a programului balistic iranian în cadrul unei întâlniri cu presa ce a avut loc în Arabia Saudită după Summit-ul Islamic Arabo-American.

Ce se poate deduce pe termen scurt și mediu referitor la acțiunile viitoare ale Iranului este faptul că indiferent de prevederile JCPOA sau declarațiile intimidante ale SUA, Iranul își va continua programul de înarmare cu arme convenționale care au capacitatea de a fi proiectate cu dublă utilizare, inclusiv pentru uz militar. Același lucru este previzibil și pentru implicarea sa în statele aflate în criză ale regiunii, de fapt, probabil, dată fiind ridicarea majorități sancțiunilor economice, impulsul economic dat Iranului poate constitui un atu pentru intensificarea sprijinului aliaților săi regionali.

Pe termen lung, există factori dincolo de JCPOA care ar putea determina schimbarea politicii externe a Iranului. O revoltă în Iran sau alt eveniment care ar schimba regimul ar putea duce la modificări precipitate de politică externă care fie vor favoriza, fie vor defavoriza interesele SUA. Alți factori care ar putea impune o schimbare ar fi extinderea sau instituționalizarea unui grup condus de coaliția saudită de state arabe sunite care ar putea reuși să învingă mișcările și guvernele susținute de Iran. Totuși, cel mai grav scenariu pentru rivalii iranienilor ar fi un Iran înarmat nuclear.

---

[36] ***, „Iran President Hassan Rouhani says missile tests will continue 'if necessary'”, *The Economic Times*, 22 mai 2017, URL: http://economictimes.indiatimes.com/news/international/world-news/iran-president-hassan-rouhani-says-missile-tests-will-continue-if-necessary/articleshow/58792973.cms, accesat la 25.05.2017.

[37] ***, *Secretary of State Rex Tillerson Press Briefing after President Trump Saudi Summit Speech…,* online conference, minutul 8, URL: https://theconservativetreehouse.com/2017/05/21/secretary-of-state-rex-tillerson-press-briefing-after-president-trump-saudi-summit-speech/, accesat la 26.05.2017.

CAPITOLUL 4.
FEDERAŢIA RUSĂ
Acţiuni şi reacţii cu impact asupra caracteristicilor mediului de securitate internaţional

drd. Cătălina TODOR

Lunile aprilie şi mai ale anului 2017, completează modelul spirală al dilemei securităţii, prin care tensiunile internaţionale se amplifică în urma acţiunilor şi reacţiilor actorilor geopolitici majori şi regionali. Anumite zone fierbinţi la nivel regional se constituie în adevărate teritorii de manifestare a dezacordurilor profunde existente mai ales între Occident (SUA, NATO) şi Rusia.

Cercetarea de faţă şi-a propus să ofere o analiză succintă a dezvoltărilor din mediul internaţional de securitate prin prisma acţiunilor şi reacţiilor Federaţiei Ruse. Pentru a atinge acest obiectiv, ea utilizează datele cronologiei celor mai importante evenimente ce au în centru Rusia, acţiuni ale Rusiei sau acţiuni care pot atrage reacţia Federaţiei, dispuse grafic pe tot parcursul prezentului studiu şi constituindu-se în partea sa cea mai consistentă cantitativ.

Din perspectivă metodologică, datele sunt obţinute din surse deschise prin selecţia acelor evenimente zilnice relevante ce au în centru Rusia sau sunt tangenţiale cu aceasta. În acest scop, am utilizat website-urile agenţiilor de presă Agerpres şi Tass şi, în baza ştirilor zilnice, am alcătuit o cronologice pe două luni a celor mai importante evenimente identificate[1].

4.1. Luna aprilie 2017

În luna aprilie 2017 se poate observa continuarea unor direcţii de evoluţie specifice şi lunilor precedente. Cele mai importante evenimente se pot coagula în jurul următoarelor subiecte de interes strategic şi geopolitic: existenţa dezacordurilor internaţionale profunde dintre Federaţia Rusă şi Occident pe subiecte de interes major pentru securitatea regională şi internaţională mai ales în ceea ce priveşte Ucraina şi Siria; continuarea consolidării militare atât a NATO cât şi a Rusiei; ambiguitatea cu privire al modul în care vor evolua relaţiile dintre SUA şi Rusia (oscilaţii destul de consistente între natura acţiunilor care pot escalada tensiunile – a se vedea acţiunile şi reacţiile din Siria spre exemplu – şi între cele care pot detensiona – a se vedea seria de întrevederi şi convorbiri între reprezentanţii oficiali ai celor două părţi); viziuni diferite ale Rusie şi SUA asupra direcţiilor de acţiune pentru contracararea tensiunilor create de către testele nucleare ale Coreei de Nord, însă disponibilitatea de a face compromisuri cel puţin în

[1] Din motivul multitudinii articolelor de presă utilizate vom prefera să menţionăm că datele provin de pe site-urile Agerpres şi Tass şi să apelăm mai puţin la note de subsol pentru a nu aglomera nenecesar porţiunea destinată notelor de subsol şi a face greu de urmărit prezentul capitol.

acest stadiu; continuarea apropierii dintre Rusia şi Turcia (începută mai ales după puciul eşuat din vara anului trecut); persistenţa unei serii de proteste interne în Rusia îndreptate împotriva regimului de la Moscova.

4.1.1. Evoluţii interne şi consolidare militară. Din perspectiva Rusie ca stat, evenimentele observate la nivelul lunii aprilie ne scot în evidenţă trei mari tipuri de subiecte: seria de proteste soldate cu arestări, dorinţa de continuare a consolidării militare şi problematica atacurilor teroriste. În ceea ce priveşte protestele îndreptate împotriva regimului de la Moscova, cronologia ne arată că luna debutează cu unul din care rezultă arestări (**02.04**) şi se încheie tot cu manifestări soldate cu cel puţin 100 de rețineri de persoane (**29.04**). Dorinţa de consolidare militară, este indicată de sporirea alocărilor bugetare pentru armată. În luna aprilie, o serie de date ce aparţin Institutului Internaţional de Studii pentru Pace din Stockholm sunt diseminate prin intermediul mass-media (**24.04**) şi arată faptul că Rusia a crescut alocările bugetare pentru armată cu aproape 6% în 2016 faţă de 2015, în ciuda crizei economice. Aceste alocări se află la un nivel record după sfârşitul Războiului Rece. Cea de-a treia problematică priveşte securitatea Rusiei în contextul unei lumi din ce în ce mai expusă atacurilor teroriste şi expresiilor extremismului. Astfel, la începutul lunii aprilie are loc un atac terorist la metroul din Sankt-Petersburg (**03.04**), soldat cu cel puţin 15 decese şi 50 de răniţi, fiind realizat de către un cetăţean kârgâz.

4.1.2. Rusia – **NATO.** Relaţiile tensionate dintre Rusia şi NATO, cât şi amplificarea acestora sunt exprimate în luna aprilie de evenimente precum cele care pot atrage nemulţumirea şi chiar reacţia Rusiei pe fondul neîncrederii dintre părţi, precum extinderea şi consolidarea NATO în proximitatea europeană a Rusiei (chestiunea aderării Muntenegrului; exerciţiile multinaţionale desfăşurate pe flancul estic al NATO) şi cele care reprezintă poziţia oficială a părţilor exprimată public. Pe de altă parte, chiar dacă, cel puţin din analiza informaţiilor disponibile mai ales prin intermediu agenţiei de presă Agerpres pentru aprilie nu reiese existenţa unor acţiuni majore specifice din partea Rusiei ca ameninţări la adresa statelor membre NATO, climatul de neîncredere dintre părţi s-a construit treptat. Situaţia din aprilie – mai este dată de un model spirală a acumulării de tensiune dintre părţi începută la sfârşitul Războiului Rece şi manifestată violent prin emergenţa crizei din Ucraina. Cu această ocazie, statele membre NATO şi foste ale blocului estic şi-au reactivat temeri rezultate mail ales din istoria recentă a acestui spaţiu. Practic, neîncrederea este de ambele părţi, iar aceasta a dus la dorința de acumulare treptată de putere a unor state NATO şi a Rusiei de-o potrivă. Revenind la evenimente concrete, în ceea ce priveşte extinderea NATO există câteva dezvoltări importante. Astfel, pentru cazul Muntenegrului următoarele evenimente sunt reprezentative: semnarea protocolului de aderare a Muntenegru de către SUA (**11.04**), declaraţiile oficialilor ruşi care dezaprobă acest progres al

Muntenegrului către NATO catalogându-l drept destabilizator şi „o eroare profundă”[2], exponentă a logicii confruntării pe acest continent (**13.04**) şi interdicţia unor importuri de vinuri din Muntenegru (aici se invocă probleme de ordin sanitar, deşi reprezentând 1/5 din importurile Muntenegrene putem crede că poate fi în discuţie o reacţie a Rusiei la accelerarea apropierii Muntenegrului de NATO) şi ratificarea aderării la NATO de către Muntenegru spre finele lui aprilie (**28.04**). În ceea ce priveşte acţiuni militare concrete NATO care pot fi văzute de către Rusia ca ameninţări (a se vedea acest lucru şi din *Doctrina Militară a Rusiei*[3]), deşi sunt doar expresii ale îngrijorării şi necesităţii de protecţie a statelor central-est europene aflate în proximitatea Rusiei, putem aduce în atenţie începutul desfăşurării batalionului multinaţional NATO în Polonia aflat în proximitatea Kaliningradului (**13.04**), ca răspuns la anexarea Crimeii. La aceste dezvoltări NATO pe flancul estic putem observa câteva reacţii ale Rusiei în luna aprilie: în cadrul celei de-a VI Conferinţe pe probleme de securitate desfăşurată la Moscova, Statul Major rus atrage atenţia asupra problematicii scutului antirachetă SUA (bazele antirachetă de pe teritoriu european şi nave echipate antirachetă aflate în spaţiul maritim şi oceanic aflat în proximitatea Rusiei) considerând că Statele Unite pot lansa atacuri nucleare surpriza la adresa Federaţiei (**26.04**); Rusia prin vocea Ministrului său de externe susţine că scutul antirachetă din România şi planurile similare din Polonia sunt încălcări ale tratatului ruso-american FNI semnat la sfârşitul anilor 1980 de către reprezentanţii oficiali ai SUA şi Rusiei (**29.04**). Tot în acest sens, ca reacţie la dezvoltările NATO din proximitatea Rusei putem considera anunţul cooperării dintre statele post-sovietice ale Asiei Centrale care vor dezvolta un sistem unificat antirachetă parte a Organizaţiei Tratatului pentru Securitate Colectivă (**19.04**). În ceea ce priveşte Ucraina, subiect al dezacordului profund şi susţinut dintre NATO şi Rusia, luna aprilie nu aduce ameliorări, mai mult în a doua parte a lunii au loc două evenimente: respingerea dată de către Curtea Internaţională de Justiţie solicitării Ucrainei în vederea luării de măsuri de către Rusia pentru încetarea sprijinului rebelilor pro-ruşi din estul ţării (totuşi CIJ cere Rusiei respectarea drepturilor ucrainenilor şi tătarilor din Crimeea) (**19.04**); un observator american OSCE este ucis în estul Ucrainei (**19.04**). Acestea confirmă şi pot chiar amplifica starea de tensiune. Alte dezvoltări, care privesc spaţiul european şi pot avea influenţă în relaţiile dintre Rusia şi statele NATO europene sunt: continuarea suspectării Rusiei de implicare în atacuri cibernetice şi acţiuni de amplificare a influenţei sale (spre exemplu, în Ungaria aveau loc la sfârşitul lunii o serie de proteste îndreptate împotriva sporirii acestei influenţe - **24.04**); în contextul alegerilor

[2] Angela Sârbu, „Moscova denunţă aderarea Muntenegrului la NATO, aprobată de Trump”, *Agerpres*, 13.04.2017, URL: https://www.agerpres.ro/externe/2017/04/13/moscova-denunta-aderarea-muntenegrului-la-nato-aprobata-de-trump - 13- 17- 54, accesat la data de 13.04.2017.

[3] ***, *Military Doctrine of the Russian Federation*, apobată de către Preşedintele Federaţiei Ruse la data de 25 Decembrie 2014 Nr. Pr.-2976, URL: http://rusemb.org.uk/press/2029, accesat la data de 22.04.2017.

prezidenţiale din Franţa, similar suspiciunilor formulate în urma alegerilor prezidenţiale din SUA, se aduc în discuţie presupuse campanii de atacuri cibernetice în Franţa (**25.04**).

4.1.3. Rusia-SUA. În ceea ce priveşte relaţia Federaţiei cu SUA, luna aprilie marchează prima vizită oficială a unui reprezentant de rang înalt american în Rusia, de la instalarea noii administraţii prezidenţiale a Statelor Unite (**12.04**). Rex Tillerson s-a întâlnit cu preşedintele V. Putin şi ministrul de externe rus S. Lavrov, iar printre cele mai importante subiecte abordate s-au aflat problema Siriei şi nivelul scăzut de încredere dintre SUA şi Rusia. Alte dezvoltări din această lună care pot spori neîncrederea dintre părţi ar putea fi considerate: poziţiile opozante din Siria (pe care le vom trata la punctul viitor), dezvoltări militare în proximitatea Rusiei (posibila construcţie a unor hangare de depozitare pentru OAV în cadrul unei baze din Alaska - **12.04**), reacţia Rusiei la lansarea de către SUA a unui proiectil GBU-43B în Afganistan (**14.04**), subliniind că deţine unul de patru ori mai puternic decât cel american, interceptarea unor bombardiere ruseşti în apropiere de Alaska şi insulele Aleutine (**17, 18, 20.04**). Pe de altă parte, în ceea ce priveşte Rusia şi spaţiul cibernetic, nu există clarificări care să conducă la o concluzie clară a implicării Rusiei în alegerile din statele Unite, însă acuzaţiile şi suspiciunile persistă în acest sens.

4.1.4. Rusia – Turcia. În luna aprilie se poate observa continuarea tendinţei apărute imediat după puciul eşuat din Turcia şi anume de îmbunătăţire a relaţiilor dintre cele două state. Aceasta poate fi argumentată prin două evenimente ce au avut loc în aprilie: poziţia în urma dezvoltărilor din Siria, în urma cărora cele două puteri susţin continuarea cooperării în direcţia respectării acordurilor de încetare a focului (**13.04**); în urma referendumului al cărui rezultat dă undă verde consolidării puterii preşedintelui turc, Rusia adresează felicitări acestuia şi declară că respectă rezultatele referendumului şi că este important să fie respectat fiind o expresie a alegerii libere a poporului turc.

4.1.5. Rusia şi punctele fierbinţi din afara spaţiului european: Siria şi Coreea de Nord. În ceea ce priveşte Siria, evenimentele din acest spaţiu contribuie la amplificarea stării de tensiune dintre Rusia şi SUA, iar pe de altă parte la îndreptarea Rusiei către parteneri de dialog precum Iranul şi Turcia. Luna aprilie debutează cu un atac chimic (**05.04**) în care au fost acuzate forţele aviaţiei siriene, dar şi Rusia fiind ţinta presupunerilor de implicare. Aceasta atrage Reuniunea Consiliului de Securitate al ONU (**05.04**), iar la două zile după atac SUA reacţionează printr-o lovitură cu rachete asupra unei baze aeriene siriene (**07.04**). În consecinţă, Rusia suspendă acordul din 2015 cu SUA privind prevenirea incidentelor aeriene (**07.04**). Mai mult aceasta refuză propunerea avansată de către SUA, Regatul Unit şi Franţa în privinţa Siriei (**12.04**) şi susţine alături de Turcia anchetarea atacului chimic de către Organizaţia pentru Interzicerea Armelor Chimice (**13.04**). La o zi după Rusia, Iran şi Siria confirmă că există proceduri comune în cazul agresiunii teritoriului Siriei şi aduc în discuţie şi desfăşurarea de

armament american la graniţa cu Iordania. Tot pe data de **14.04** Rusia critică OIAC pentru incapacitatea sa de a ancheta în teren atacul chimic şi propune ca ancheta să se realizeze de către experţi ruşi şi americani. În acest sens, are loc o convorbire telefonică între R. Tillerson şi S. Lavrov (**17.04**) unde se subliniază necesitatea grupurilor întrunite de experţi pentru detensionarea situaţiei şi a relaţiilor bilaterale dintre Rusia şi SUA. La sfârşitul lui aprilie, ca urmare a reacţie SUA la atacul chimic din Siria, Rusia anunţă că va lua măsuri de consolidare a securităţii forţelor sale în acest teritoriu.

Un alt punct fierbinte extrem de important este dat de dezvoltările nucleare ale **Coreei de Nord** şi poziţia Rusiei în urma acestora. Astfel, aproape de mijlocul lui aprilie are loc un test nuclear în Coreea de Nord (**15.04**). Rusia are o poziţie critică faţă de acest eveniment, însă îşi exprimă dorinţa (**17.04**) ca SUA să nu acţioneze unilateral (făcând o paralelă cu Siria). Mai mult, Federaţia se pronunţă în favoarea soluţiilor politice şi diplomatice şi nu în favoarea sancţiunilor (**19.04**), acestea din urmă fiind propunerea SUA. La o zi după (**20.04**), Rusia acceptă un compromis şi, astfel, Consiliul de Securitate ONU adoptă o rezoluţie prin care condamnă testele nucleare ale Coreei şi invocă recurgerea la noi sancţiuni. Totodată, cu această ocazie, Rusia dezminte supoziţiile conform cărora ar desfăşura echipament şi trupe la graniţa sa cu Coreea de Nord. Însă luna se încheie cu faptul că Rusia îşi plasa sistemul antiaerian din Orientul Mijlociu în stare de maximă alertă.

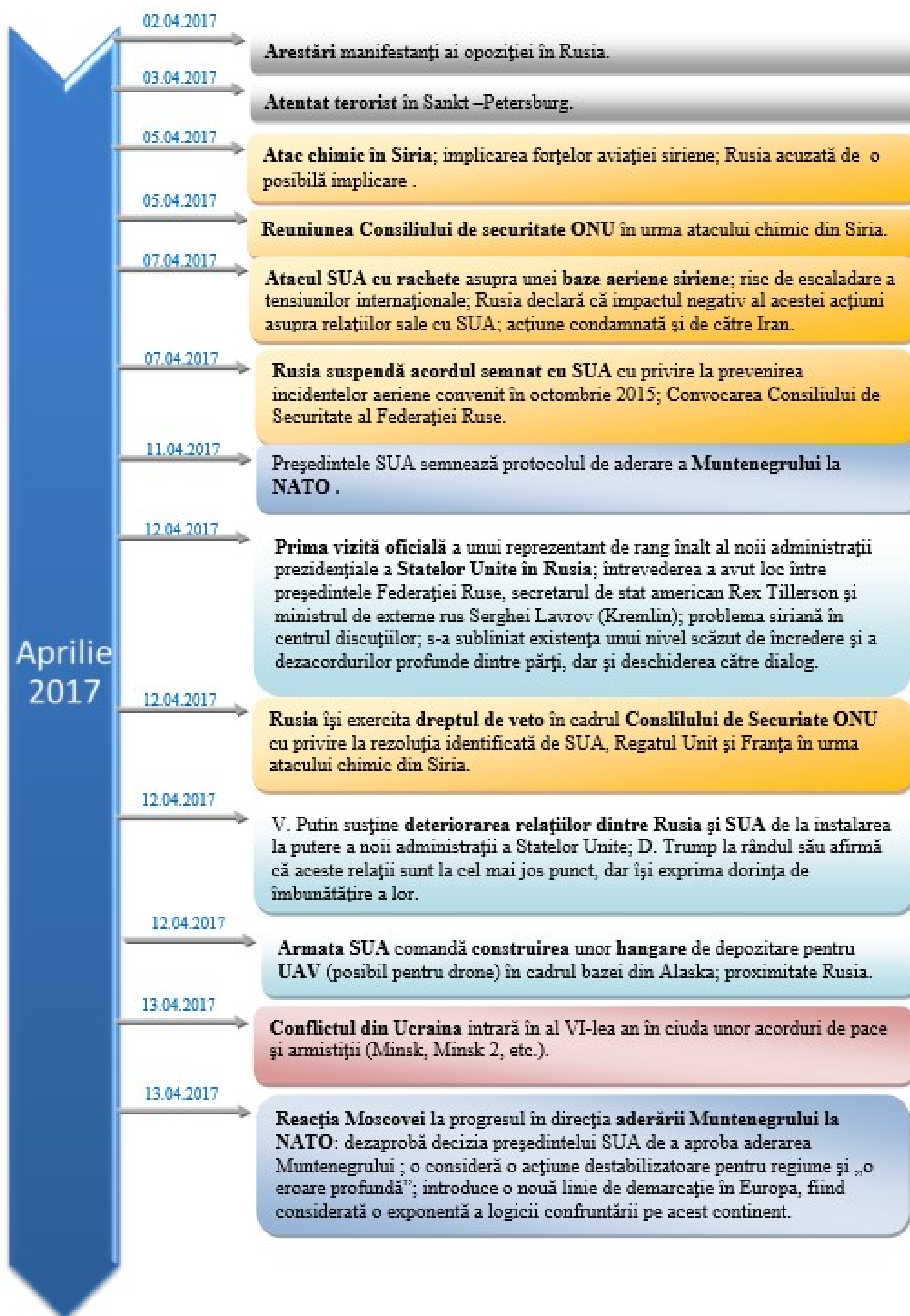
4.1.6. Rusia – Caucaz. Printre zonele de interes strategic ale Rusiei se află şi Caucazul, iar în luna aprilie relaţiile cu Georgia comportă o deteriorare în urma vizitei lui S. Lavrov în Abhazia pentru inaugurarea unei noi ambasade ruse, ceea ce atrage nemulţumire din partea Georgiei, chiar catalogând acţiunea ca provocare din partea Federaţiei. Aceasta cu toate că în *Conceptul de Politică Externă a Rusiei* (2016) dorinţa de a normaliza relaţiile cu Georgia este menţionată explicit.[4]

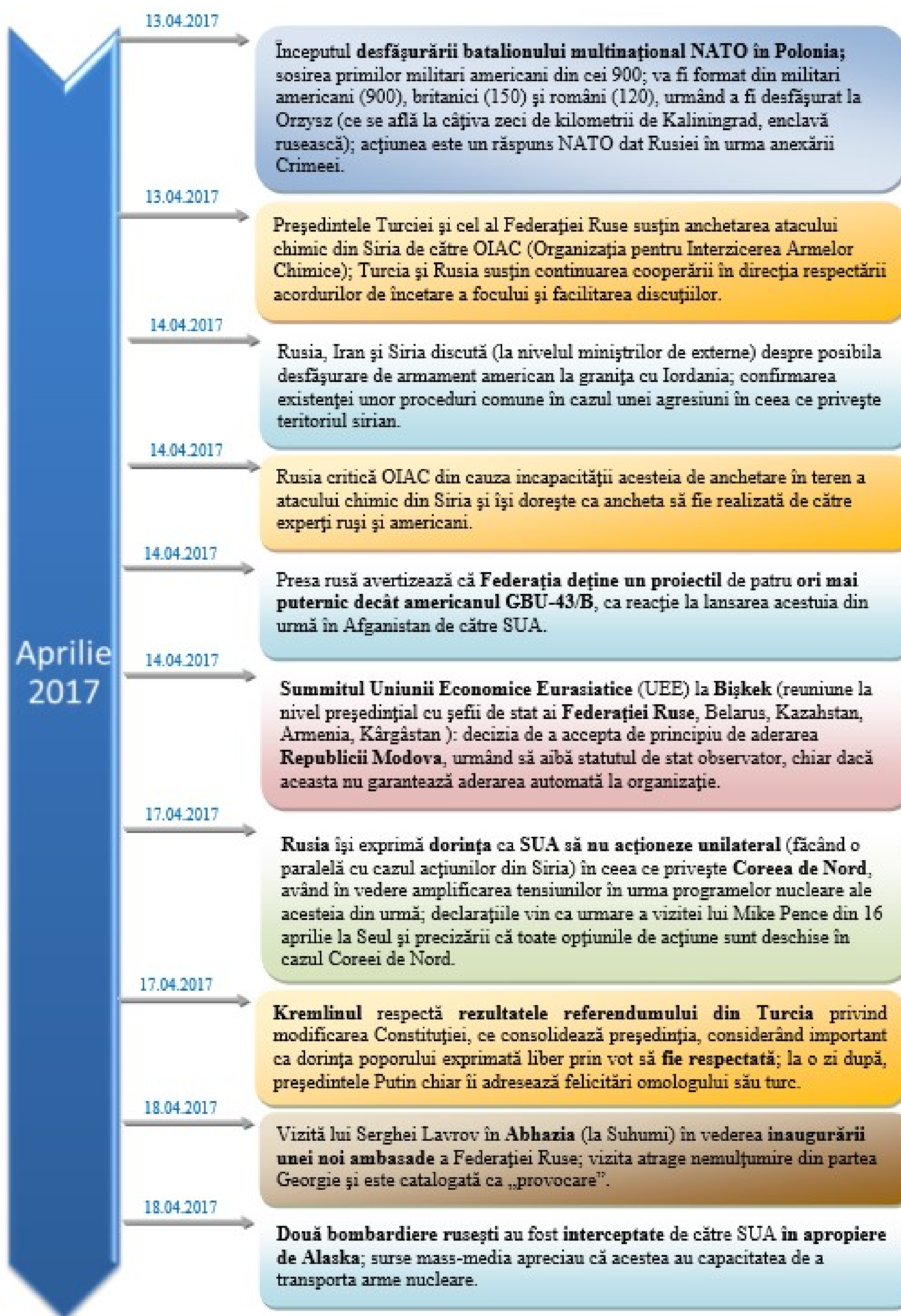
Astfel, apreciem luna aprilie ca o perioadă marcată de continuarea relaţiilor tensionate dintre Occident şi Rusia, pe de altă parte a consolidării relaţiilor dintre Federaţie şi Turcia şi a continuei sale implicări în zonele fierbinţi importante la nivel internaţional. Considerăm că situaţia nu comportă o ameliorare faţă de lunile precedente, din contră fiind momente când aceasta s-a amplificat.

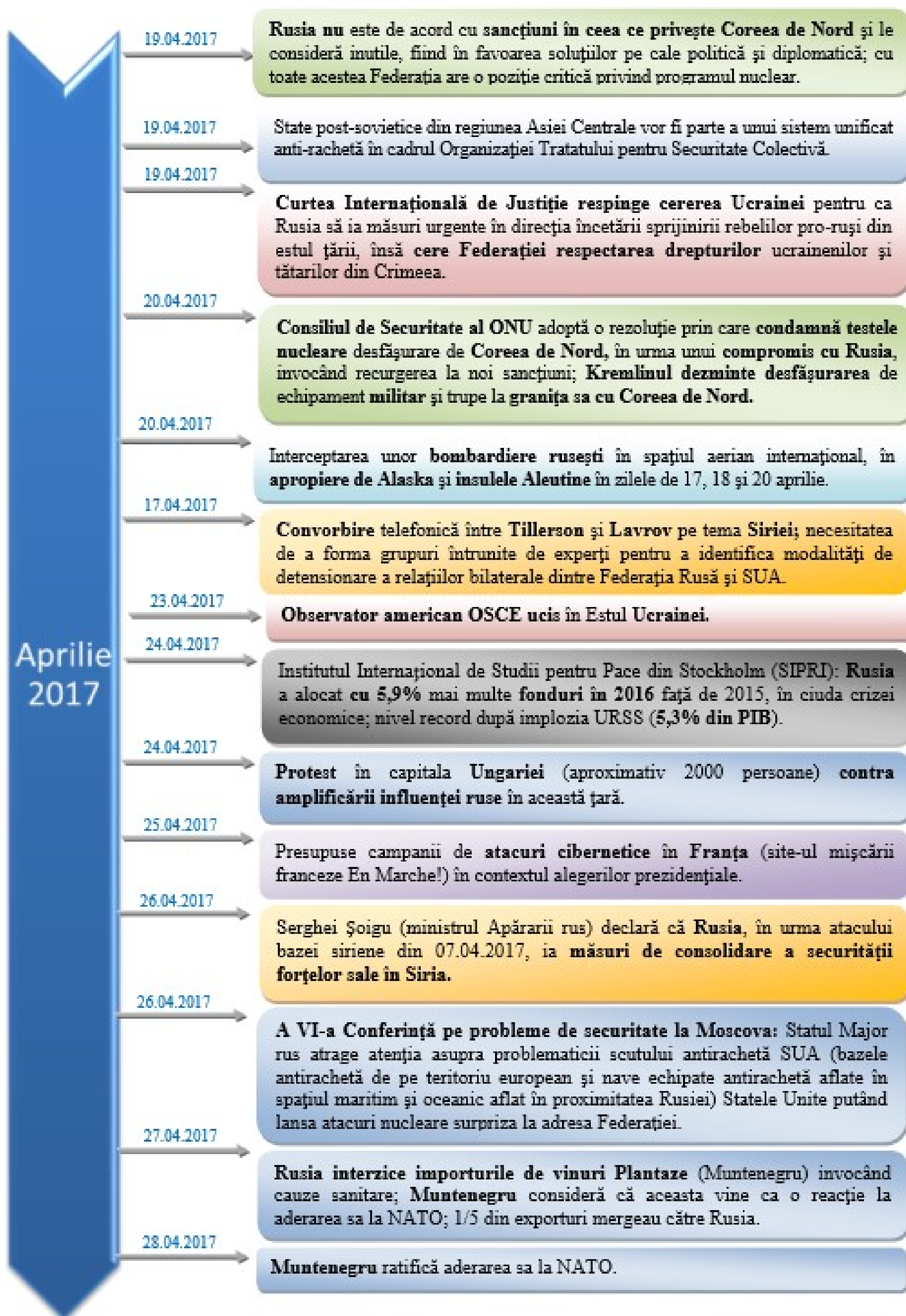
În figura nr. 1 este prezentată cronologia celor mai relevante evenimente care ne-au condus la informaţiile din analiza de mai sus pentru luna aprilie.

---

[4] ***, *Foreign Policy Concept of the Russian Federation (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016)*, Ministerul Afacerilor Externe al Federaţiei Ruse (The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation), p. 18, URL: http://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/ content/id/2542248, accesat la data de 22.04.2017.

Aprilie 2017
02.04.2017
Arestări manifestanţi ai opoziţiei în Rusia.
03.04.2017
Atentat terorist în Sankt –Petersburg.
05.04.2017
Atac chimic în Siria; implicarea forţelor aviaţiei siriene; Rusia acuzată de o posibilă implicare .
05.04.2017
Reuniunea Consiliului de securitate ONU în urma atacului chimic din Siria.
07.04.2017
Atacul SUA cu rachete asupra unei **baze aeriene siriene**; risc de escaladare a tensiunilor internaţionale; Rusia declară că impactul negativ al acestei acţiuni asupra relaţiilor sale cu SUA; acţiune condamnată şi de către Iran.
07.04.2017
Rusia suspendă acordul semnat cu SUA cu privire la prevenirea incidentelor aeriene convenit în octombrie 2015; Convocarea Consiliului de Securitate al Federaţiei Ruse.
11.04.2017
Preşedintele SUA semnează protocolul de aderare a **Muntenegrului** la **NATO .**
12.04.2017
Prima vizită oficială a unui reprezentant de rang înalt al noii administraţii prezidenţiale a **Statelor Unite în Rusia**; întrevederea a avut loc între preşedintele Federaţiei Ruse, secretarul de stat american Rex Tillerson şi ministrul de externe rus Serghei Lavrov (Kremlin); problema siriană în centrul discuţiilor; s-a subliniat existenţa unui nivel scăzut de încredere şi a dezacordurilor profunde dintre părţi, dar şi deschiderea către dialog.
12.04.2017
Rusia îşi exercita **dreptul de veto** în cadrul **Conslilului de Securiate ONU** cu privire la rezoluţia identificată de SUA, Regatul Unit şi Franţa în urma atacului chimic din Siria.
12.04.2017
V. Putin susţine **deteriorarea relaţiilor dintre Rusia şi SUA** de la instalarea la putere a noii administraţii a Statelor Unite; D. Trump la rândul său afirmă că aceste relaţii sunt la cel mai jos punct, dar îşi exprima dorinţa de îmbunătăţire a lor.
12.04.2017
Armata SUA comandă **construirea** unor **hangare** de depozitare pentru **UAV** (posibil pentru drone) în cadrul bazei din Alaska; proximitate Rusia.
13.04.2017
Conflictul din Ucraina intrară în al VI-lea an în ciuda unor acorduri de pace şi armistiţii (Minsk, Minsk 2, etc.).
13.04.2017
Reacţia Moscovei la progresul în direcţia **aderării Muntenegrului la NATO**: dezaprobă decizia preşedintelui SUA de a aproba aderarea Muntenegrului ; o consideră o acţiune destabilizatoare pentru regiune şi „o eroare profundă"; introduce o nouă linie de demarcaţie în Europa, fiind considerată o exponentă a logicii confruntării pe acest continent.

Aprilie 2017
13.04.2017
Începutul desfășurării batalionului multinațional NATO în Polonia; sosirea primilor militari americani din cei 900; va fi format din militari americani (900), britanici (150) și români (120), urmând a fi desfășurat la Orzysz (ce se află la câțiva zeci de kilometrii de Kaliningrad, enclavă rusească); acțiunea este un răspuns NATO dat Rusiei în urma anexării Crimeei.
13.04.2017
Președintele Turciei și cel al Federației Ruse susțin anchetarea atacului chimic din Siria de către OIAC (Organizația pentru Interzicerea Armelor Chimice); Turcia și Rusia susțin continuarea cooperării în direcția respectării acordurilor de încetare a focului și facilitarea discuțiilor.
14.04.2017
Rusia, Iran și Siria discută (la nivelul miniștrilor de externe) despre posibila desfășurare de armament american la granița cu Iordania; confirmarea existenței unor proceduri comune în cazul unei agresiuni în ceea ce privește teritoriul sirian.
14.04.2017
Rusia critică OIAC din cauza incapacității acesteia de anchetare în teren a atacului chimic din Siria și își dorește ca ancheta să fie realizată de către experți ruși și americani.
14.04.2017
Presa rusă avertizează că Federația deține un proiectil de patru ori mai puternic decât americanul GBU-43/B, ca reacție la lansarea acestuia din urmă în Afganistan de către SUA.
14.04.2017
Summitul Uniunii Economice Eurasiatice (UEE) la Bișkek (reuniune la nivel prezidențial cu șefii de stat ai Federației Ruse, Belarus, Kazahstan, Armenia, Kârgâstan): decizia de a accepta de principiu de aderarea Republicii Modova, urmând să aibă statutul de stat observator, chiar dacă aceasta nu garantează aderarea automată la organizație.
17.04.2017
Rusia își exprimă dorința ca SUA să nu acționeze unilateral (făcând o paralelă cu cazul acțiunilor din Siria) în ceea ce privește Coreea de Nord, având în vedere amplificarea tensiunilor în urma programelor nucleare ale acesteia din urmă; declarațiile vin ca urmare a vizitei lui Mike Pence din 16 aprilie la Seul și precizării că toate opțiunile de acțiune sunt deschise în cazul Coreei de Nord.
17.04.2017
Kremlinul respectă rezultatele referendumului din Turcia privind modificarea Constituției, ce consolidează președinția, considerând important ca dorința poporului exprimată liber prin vot să fie respectată; la o zi după, președintele Putin chiar îi adresează felicitări omologului său turc.
18.04.2017
Vizită lui Serghei Lavrov în Abhazia (la Suhumi) în vederea inaugurării unei noi ambasade a Federației Ruse; vizita atrage nemulțumire din partea Georgie și este catalogată ca „provocare”.
18.04.2017
Două bombardiere rusești au fost interceptate de către SUA în apropiere de Alaska; surse mass-media apreciau că acestea au capacitatea de a transporta arme nucleare.

Aprilie 2017
19.04.2017
Rusia nu este de acord cu **sancțiuni în ceea ce privește Coreea de Nord** și le consideră inutile, fiind în favoarea soluțiilor pe cale politică și diplomatică; cu toate acestea Federația are o poziție critică privind programul nuclear.
19.04.2017
State post-sovietice din regiunea Asiei Centrale vor fi parte a unui sistem unificat anti-rachetă în cadrul Organizației Tratatului pentru Securitate Colectivă.
19.04.2017
Curtea Internațională de Justiție respinge cererea Ucrainei pentru ca Rusia să ia măsuri urgente în direcția încetării sprijinirii rebelilor pro-ruși din estul țării, însă **cere Federației respectarea drepturilor** ucrainenilor și tătarilor din Crimeea.
20.04.2017
Consiliul de Securitate al ONU adoptă o rezoluție prin care **condamnă testele nucleare** desfășurare de **Coreea de Nord,** în urma unui **compromis cu Rusia,** invocând recurgerea la noi sancțiuni; **Kremlinul dezminte desfășurarea** de echipament **militar** și trupe la **granița sa cu Coreea de Nord.**
20.04.2017
Interceptarea unor **bombardiere rusești** în spațiul aerian internațional, în **apropiere de Alaska** și **insulele Aleutine** în zilele de 17, 18 și 20 aprilie.
17.04.2017
Convorbire telefonică între **Tillerson** și **Lavrov** pe tema **Siriei;** necesitatea de a forma grupuri întrunite de experți pentru a identifica modalități de detensionare a relațiilor bilaterale dintre Federația Rusă și SUA.
23.04.2017
Observator american OSCE ucis în Estul **Ucrainei.**
24.04.2017
Institutul Internațional de Studii pentru Pace din Stockholm (SIPRI): **Rusia** a alocat **cu 5,9%** mai multe **fonduri în 2016** față de 2015, în ciuda crizei economice; nivel record după implozia URSS (**5,3% din PIB**).
24.04.2017
Protest în capitala **Ungariei** (aproximativ 2000 persoane) **contra amplificării influenței ruse** în această țară.
25.04.2017
Presupuse campanii de **atacuri cibernetice** în **Franța** (site-ul mișcării franceze En Marche!) în contextul alegerilor prezidențiale.
26.04.2017
Serghei Șoigu (ministrul Apărarii rus) declară că **Rusia**, în urma atacului bazei siriene din 07.04.2017, ia **măsuri de consolidare a securității forțelor sale în Siria.**
26.04.2017
A VI-a Conferință pe probleme de securitate la Moscova: Statul Major rus atrage atenția asupra problematicii scutului antirachetă SUA (bazele antirachetă de pe teritoriu european și nave echipate antirachetă aflate în spațiul maritim și oceanic aflat în proximitatea Rusiei) Statele Unite putând lansa atacuri nucleare surpriza la adresa Federației.
27.04.2017
Rusia interzice importurile de vinuri Plantaze (Muntenegru) invocând cauze sanitare; **Muntenegru** consideră că aceasta vine ca o reacție la aderarea sa la NATO; 1/5 din exporturi mergeau către Rusia.
28.04.2017
Muntenegru ratifică aderarea sa la NATO.

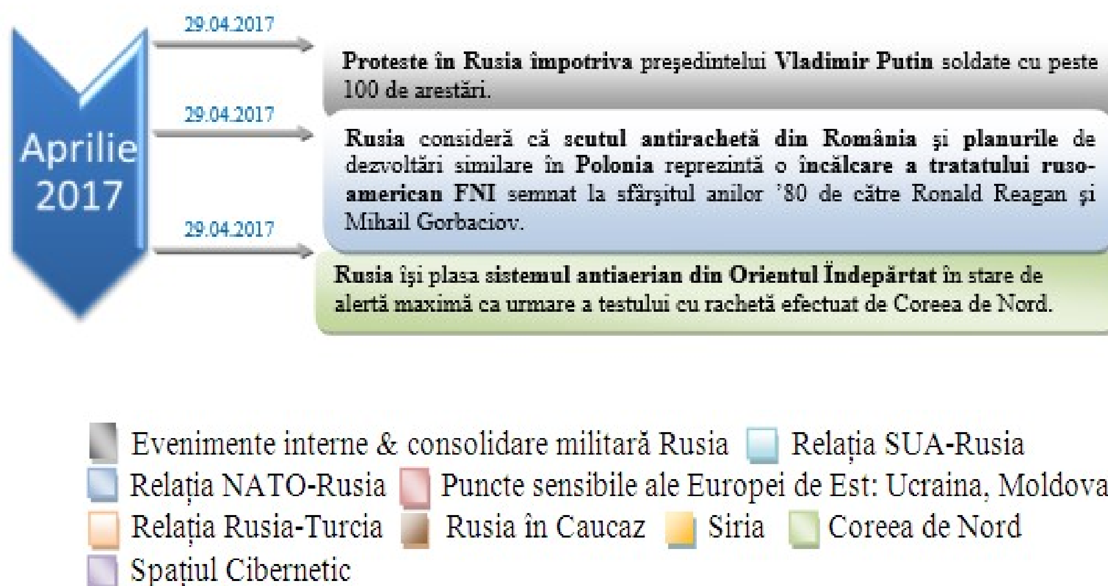

Figura nr.1: Cronologia evenimentelor din luna aprilie 2017 relevante pentru dinamica mediului de securitate internaţional ce au în centru Rusia, acţiuni ale Rusiei sau acţiuni care pot atrage reacţia Federaţiei[5]

4.2. Luna mai 2017

Luna mai continua cu acelaşi tip de dinamici ce au putut fi observate şi în luna aprilie.

4.2.1. Evoluţii interne şi consolidare militară. Din perspectivă internă, seria protestelor de stradă continuă în Rusia. În prima săptămână (**06.05**) a acestei luni a avut loc un marş pentru marcarea împlinirea a cinci ani de la protestele de masă împotriva represiunii guvernamentale şi despotismului. La o săptămână după aceasta au loc noi proteste soldate cu arestări (**12.05**). La capitolul consolidare militară o serie de întâlniri au avut loc (**17.05**) între preşedintele Federaţie şi reprezentanţi de top ai armatei ruse în vederea dezvoltării unui program ce vizează modernizarea până la nivelul lui 2020. Modernizarea echipamentelor militare a început deja, susţinându-se că un număr de 5.600 de arme ultramoderne se află deja în dotarea armatei, plus că alte 3.000 de echipamente fiind recondiţionate. Obiectivul pentru 2017 este ca rata echipamentelor moderne să ajungă până la 68%.[6]

4.2.2. Rusia-NATO. Din această perspectivă evenimentele se concentrează în jurul câtorva subiecte centrale: creşterea alocării bugetare şi consolidarea militară a flancului estic al NATO, îngrijorările statelor europene cu privire la implicarea Rusiei în procesele electorale, întâlnirile internaţionale ca forumuri de dialog pe problematici comune, de interes

[5] Toate informaţiile reprezentate grafic în cadrul acestei cronologii sunt rezultate în urma centralizării, prelucrării şi sintezei datelor obţinute în urma colectării ştirilor externe zilnice ale Agenţiilor de presă Agerpres şi Tass;
[6] Lilia Traci, „Rusia continuă militarizarea Crimeii; un nou batalion de asalt al trupelor aeropurtate", *Agerpres,* 18.05.2017, URL: https://www.agerpres.ro/externe/2017/05/18/rusia-continua-militarizarea-crimeii-un-nou-batalion-de-asalt-al-trupelor-aeropurtate-13-21-41, accesat la data de 18.05.2017.

şi actualitate reală (Summit-ul NATO de la Bruxelles şi cel G7). În ceea ce priveşte creşterea alocărilor bugetare în statele europene NATO, aceasta continuă cu România care anunţa că se alătură celor cinci state NATO cu alocări bugetare de minim 2% (**03.05**). Din perspectiva poziţie SUA ca unul dintre cei mai importanţi contribuitori NATO, sfârşitul lunii mai aduce anunţul creşterii bugetului apărării flancului estic cu 1,35 mld. $ pentru 2018 (**29.05**) (în cadrul European Ressurance Initiative; două proiecte vizează România cu aproximativ 5,2 mil. $ în total). Pe de altă parte, continuă exerciţiile multinaţionale cu cele din Estonia (**23.05**) desfăşurate de către soldaţi francezi în cadrul exerciţiilor Spring Storm, pe fondul ameninţării ruse. În plus, J. Mattis, în urma vizitei din Lituania, anunţa o posibilă viitoarea desfăşurare a unei baterii de rachete Patriot în statele baltice tot ca parte a exerciţiilor multinaţionale (**10.05**). Referitor la forumurile de dialog pe fondul acualelor tensiuni, în cadrul summitului NATO (**25.05**) de la Bruxelles preşedintele SUA vorbeşte despre ameninţarea din partea Rusie ca prioritate a alianţei alături de problema terorismului şi imigraţiei. Acesta face din nou apel la necesitatea creşterii contribuţiei bugetare a membrilor NATO. Tot în luna mai avea loc un alt eveniment important, summit-ul G7 (**26.05**), care aducea în discuţie posibile noi sancţiuni pentru Rusia având în vedere situaţia din Ucraina. În replică, Rusia îşi exprimă poziţia cu privire la tema sancţiunilor şi consideră că acestea nu pot contribui la rezolvarea actualei crize (**29.05**). Un alt caz de interes pentru dinamica existentă în Europa de Est este cel al Republicii Moldova ca proximitate imediată a NATO. Încă de la începutul lunii mai preşedintele Republicii îşi reafirmă neutralitatea şi poziţia contra aderării NATO în cadrul unei vizite la Moscova (**09-10.05**).

4.2.3. Rusia şi Crimeea. Luna mai marchează continuarea militarizării peninsulei Crimeea. În a doua parte a lunii se anunţă crearea unui nou batalion de asalt de trupe aeropurtate, în cadrul Diviziei 7, în apropierea oraşului Feodosia. Se preconiza că acesta va deveni operaţional până la 1 decembrie.[7]

4.2.4. Rusia-Europa. Câteva subiecte ne atrag atenţia în luna mai din perspectiva unor state ale Europei şi a relaţionării cu Rusia: continuarea temerilor de implicare a acesteia din urmă în procesele electorale la nivel european şi poziţia de început a relaţionării cu Franţa unei noi preşedinţii. Privind primul subiect, dacă luna aprilie a avut în centru presupuse atacuri cibernetice ale Rusie în Franţa, în luna mai ministrului de externe britanic îşi exprimă îngrijorările unei posibile implicări a Rusiei în alegerile din iunie ale Marii Britanii (**13.05**). În ceea ce priveşte relaţionarea cu Franţa, în contextul debutului mandatului lui Macron, prima discuţie telefonică dintre cei doi şefi de stat are loc după jumătatea lunii mai (**18.05**), în cadrul căreia se afirmă dorinţa de dezvoltare a relaţiilor amicale dintre cele

[7] *Ibidem.*

două state şi colaborarea în formatul Normandia pentru situaţia din Ucraina, având la bază acordurile de la Minsk. La sfârşitul lunii are loc o vizită a lui V Putin în Franţa (**29.05**), având ca scop doar crearea oportunităţii debutului relaţionării dintre cei doi.

4.2.5. Rusia-SUA. Relaţionarea dintre SUA şi Rusia în luna mai are la bază evenimente ce privesc: zone fierbinţi (mai ales Siria şi Coreea de Nord) şi necesitatea dialogului în problematica terorismului; vizita delegaţiei ruse în SUA (prima de al investirea noii administraţii prezidenţiale în Statele Unite); problematica sediilor de ambasadă debutată la încheierea mandatului lui B. Obama; problematica sancţiunilor asupra Rusiei şi dezvoltările din extremitatea estică europeană; presupusele acuzaţii de atacuri cibernetice ruse şi anunţul posibilelor dezvoltări militare ale Rusiei în proximitatea SUA. Astfel, luna mai debutează cu o discuţie telefonică dintre D. Trump şi V. Putin cu privire la necesitatea de coordonare a acţiunilor contra terorismului şi de intensificare a dialogului (**02.05**), dar şi cu dialogul dintre Tillerson şi Lavrov asupra Siriei (**05.02**), la o zi după semnarea unui acord privind zone de de-escaladare în Siria, primul salutând orice efort de ameliorare a situaţiei, însă privindu-l cu totuşi cu prudenţă. La câteva zile după aceste dezvoltări are loc vizita lui S. Lavrov în SUA (**10.05**), prima după patru ani şi prima vizită a unui reprezentat de rang înalt al Rusiei de la învestirea noii administraţii americane. Cu această ocazie se anunţă posibila întâlnire dintre preşedinţii celor două state la Summit-ului G20, moment aşteptat de la începerea noului mandat a lui D. Trump de către comunitatea internaţională. De asemenea, tot cu această ocazie se subliniază încă o dată importanţa relaţiilor avantajoase pentru ambele părţi (în cadrul întâlnirilor precedente ale Consiliului NATO-Rusia, Federaţia accentua necesitatea avantajelor pentru ambele părţi şi faptul ca relaţiile nu pot continua de maniera „bussines as usual" pentru Rusia, care vrea să fie considerată partener egal în discuţiile internaţionale). Cu toate că vizita a fost apreciată pozitiv de ambele părţi la câteva zile după aceasta, Rusia aduce în discuţie o problematică ce trenează de la încheierea mandatului lui Obama. Astfel, Federaţia avertizează că ar putea lua măsuri dacă nu îi sunt restituite sediile de ambasadă închise în urma tensiunilor diplomatice soldate cu expulzarea a 35 de reprezentanţi ruşi. În ceea ce priveşte subiectul implicării Rusie în alegerile prezidenţiale ale SUA, cu ocazia vizitei lui Lavrov (**10.05**), se respinge încă o dată această ipoteză la nivel oficial de către Federaţie prin vocea ministrului de externe, iar la mijlocul lumii preşedintele D. Trump reiterează caracterul fals al acestor speculaţii (**18.05**). Cu toate acestea, un studiu al Citizen Lab (Universitatea din Toronto) indica faptul că 39 de state au fost afectate de campanii de dezinformare şi spionaj informatic venite din partea Rusiei. Referitor la situaţia din estul european, legat de Ucraina şi sancţiunile asupra Rusiei, SUA anunţă că nu va relaxa sancţiunile asupra Rusiei (**26.05**). Iar tot legat de o problematică din regiunea de proximitate

a flancului estic al NATO, în ceea ce priveşte Republica Moldova, SUA cere Federaţiei (printr-un proiect de lege aprobat de Congres) să îţi retragă trupele militare din Transnistria (**27.05**). Aceasta poate atrage reacţia Rusiei. Pe de altă parte, din perspectiva dezvoltărilor militare în proximitatea părţilor, dacă în luna aprilie observam posibile dezvoltări ale SUA în Alaska, în luna mai Rusia anunţă că este posibil să construiască uzine de armament în proximitatea SUA, în America Latină (**22.05**). Aceste dezvoltări pot amplifica neîncrederea dintre părţi şi astfel stimula dorinţa lor de a acumula putere în continuare.

4.2.6. Rusia-Turcia. Relaţia dintre cele două continuă să fie consolidată şi în luna mai, mai ales că în această perioadă au loc: ridicarea completă a sancţiunilor impuse de Rusia Turciei; propunerea unui proiect pentru situaţia din Siria în care cele două sunt părţi alături de Iran; anunţul începerii lucrărilor pentru TurkStream. Privitor la sancţiuni, la Soci are loc o întrevedere între preşedinţii celor două state unde se declară normalizarea completă a relaţiilor dintre Turcia şi Rusia şi ridicarea sancţiunilor comerciale (**02. 05**). La sfârşitul lunii mai au fost ridicate şi ultimele sancţiuni rămase nesoluţionate (importul cu tomate, restricţiile pentru vizele cetăţenilor turci) (**22.05**). În ceea ce priveşte cazul Siriei, Rusia, Turcia şi Iran semnează un acord privind crearea a patru zone de dezescaladare în acest stat (**04.05**). O altă categorie de evenimente este ceea care are în centru începerea lucrărilor pentru TurkStream, ce poate reprezenta simbolic reconcilierea dintre Federaţia Rusă şi Turcia. De asemenea reprezintă o alternativă la South Stream (proiect la care s-a renunţat în timpul crizei ucrainene).

4.2.7. Rusia şi punctele fierbinţi din afara spaţiului european: Siria şi Coreea de Nord. Problematica Siriei şi Coreei de Nord sunt pe agenda Rusiei şi în luna mai. În ceea ce priveşte Siria, aşa cum menţionam şi la capitolul relaţiei cu SUA şi cel al relaţiei cu Turcia, luna mai debutează cu o serie de negocieri a căror rezultat este proiectul zonelor de dezescaladare. Astfel, în cadrul negocierilor de la Astana (**03.05**), Rusia este cea care propune proiectul privind patru zone de dezescaladare înconjurate de zone de securitate şi care ar urma să cuprindă puncte de control şi supraveghere ale armatei siriene şi insurgenţilor şi observatori militari străini. După aceste negocieri Rusia, Turcia şi Iran semnează un acord de crea a acestor zone (**04.05**). Mai mult, al doilea bombardament al SUA în Siria, din această perioadă supusă analizei, ce a avut loc după mijlocul lunii mai (**18.05**) este condamnat vehement de către Rusia, considerat agresiune şi încălcare a suveranităţii Siriei şi este de natură să deterioreze relaţiile dintre SUA şi Rusia şi mai mult.

În ceea ce priveşte Coreea de Nord, Rusia şi China au o întrevedere în luna mai (**14.05**) în care îşi exprimă preocuparea pentru situaţia din regiune şi escaladarea tensiunilor în urma unui nou tir de rachetă al Coreei executat în aceeaşi zi. Ca şi în luna precedentă

Rusia se poziţionează în favoarea dialogului şi, deşi condamnă acţiunile Coreei de Nord, face apel la încetarea intimidării ei (**15.05**). Noul tir desfăşurat de Coreea de Nord la sfârşitul lunii (**29.05**) aduce îngrijorări suplimentare ale comunităţii internaţionale. Rusia din nou se poziţionează în favoarea colaborării internaţionale.

Mai
2017
02.05.2017
Întrevedere la Soci între **V. Putin** şi **R. T. Erdogan;** Putin declară normalizarea completă a relaţiilor dintre cele două state; **ridicarea sancţiunilor comerciale** impuse Turciei de către Rusia (sancţiuni impuse în urma incidentului în care a fost doborât un avion al aviaţie ruse de către Turcia, în apropiere de graniţa siriană -2015).
02.05.2017
Discuţie telefonică între **D. Trump** şi **V. Putin**; necesitatea de coordonare privind acţiunile contra terorismului şi de intensificare a dialogului â.
03.05.2017
Negocierile de la Astana privind **Siria: Rusia propune un proiect de** înfiinţarea unor „zone de de-escaladare"(înconjurate de „zone de securirare", cu puncte de control şi supraveghere ale armatei siriene şi insurgenţiolor şi observatori militari străini), acesta avându-i ca garanţi ai acordului pe Turcia, Iran şi Rusia.
03.05.2017
Pe fondul acţiunilor ruseşti (şi mai ales celor la Marea Neagră) **România** se alătură celor cinci **state NATO** care **au alocări bugetare pentru armată** de minim **2 %**; este prevăzut a se achiziţiona armament avansat.
04.05.2017
Semnarea unui acord privind crearea a patru zone de de-escaladare în Siria de către **Rusia, Iran şi Turcia**.
05.05.2017
Noi dicuţii (telefonice) între **Tillerson** şi **Lavrov** asupra situaţiei din Siria la o zi **după semnarea acordului** cu privire la inaugurarea a patru **„zone de dezescaladare"**; SUA salută orice efort care poate duce la ameliorarea situaţiei, privind cu prudenţă acest acord.
06.05.2017
Marş a cel puţin 1000 de persoane, pe străzile **Moscovei,** pentru a marca **cei cinci ani de la protestele de masă** (înaintea inaugurării noului mandat al preşedintelui V. Putin) soldate cu sute de arestări; marşul a fost îndreptat şi **împotriva represiunii guvernamentale** şi **despotismului**.
07.05.2017
Gazprom: începerea lucrărilor pentru **TurkStream** simbolic şi pentru **reconcilierea** dintre **Rusia** şi **Turcia;** proiect anunţat după renunţarea la South Stream în timpul crizei ucrainene.
09-10.05.2017
Vizita Preşedintelui **Republicii Moldova** în **Rusia:** afirmă neutralitatea Moldovei şi poziţia contra aderării **Republicii Moldova** la NATO; parteneriatul strategic cu Rusia; reluarea importurilor a 20 de vinurilor moldoveneşti.
10.05.2017
Jim Mattis aflat în vizită în **Lituania**; O baterie de **rachete Patriot** va urma să fie desfăşurată temporar în **statele baltice** ca parte a exerciţiilor multinaţionale; de cealaltă parte **Rusia** programează exerciţii militare („Zapad") în Belarus şi Kaliningrad.
10.05.2017
Vizita lui S. Lavrov în SUA: prima după patru ani; prima vizită de rang înalt al unui reprezentant rus de la investirea noului preşedinte american; se anunţă **întâlnirea** dintre **V. Putin** şi D. **Trump** cu ocazia summitului G20**; dorinţa** ca între Rusia şi SUA să existe cooperare şi **relaţii avantajoase pentru ambele părţi; Rusia neagă** încă o dată la nivel oficial **implicarea în alegerile** prezidenţiale din **SUA**.

Mai 2017

12.05.2017 — **Noi arestări în Moscova** justificate prin manifestații neautorizate.

12.05.2017 — **Rusia** aduce în discuție **problematica sediilor de ambasadă din SUA** închise la finalul mandatului Obama (tensiuni diplomatice care au culminat cu expulzarea a 35 de reprezentanți ruși) și **avertizează că ar putea lua măsuri** dacă nu sunt restituite.

13.05.2017 — **Îngrijorarea** ministrului de externe britanic cu privire la posibila **implicare a Rusiei în alegerile** din iunie ale **Marii Britanii.**

14.05.2017 — Întrevedere între **președinții Federației Ruse și Chinei** la Beijing; preocuparea părților cu privire la escaladarea tensiunilor în urma unui nou tir de rachetă executat de Coreea de Nord în aceeași zi.

15.05.2017 — **V. Putin** pledează pentru o **soluție pașnică și dialog** în ceea ce privește **Coreea de Nord**; condamnă acțiunile acesteia, considerându-le periculoase, nocive și contraproductive, dar pe de altă parte face și apel către **încetarea intimidării ei.**

17.05.2017 — **V. Putin - întâlniri** cu reprezentanți ai **conducerii armatei** în vederea unui program de modernizare al armatei până în 2020; de asemenea, se afirmă că deja a început reechiparea trupelor ruse (5.600 arme ultramoderne; 3.000 echipamente recondiționate) pentru consolidarea apărării frontierelor vestice, teritoriilor arctice și în Siria; obiectivul este ca rata echipamentelor moderne să crească până la 68% în 2017.

18.05.2017 — Prima **discuție telefonică** dintre **V. Putin și E. Macron:** dorința de a dezvolta relațiile amicale dintre cele două state; colaborarea în formatul Normandia în ceea ce privește Ucraina bazate pe acordurile de la Minsk.

18.05.2017 — Continua **militarizare a Crimeei** de către **Rusia;** începerea creierii unui nou batalion de asalt de trupe aeropurtate (în cadrul Diviziei aeropurtate 7), în apropierea orașului Feodosia, preconizat a deveni operațional până la data de 1 decembrie.

18.05.2017 — **D. Trump** respinge din nou acuzațiile cu privire la **presupusa implicare a Rusei în alegerile** prezidențiale din SUA, catalogându-le încă o dată drept „vânătoare de vrăjitoare".

19.05.2017 — **Rusia** condamnă vehement **bombardamentul** (din data de 18.05) al coaliției conduse de **SUA,** considerându-l agresiune și încălcare a suveranității Siriei.

22.05.2017 — **Rusia** este posibil să **construiască uzine de armament în proximitatea SUA (în America Latină)** potrivit Life News (sursă apropiată de serviciile secrete rusești); dorința de a dezvolta relațiile mai ales cu Brazilia, Venezuela și Peru.

22.05.2017 — Au fost **ridicate ultimele sancțiuni** ale **Rusiei** către **Turcia;** în urma întrevederii de la Soci rămăseseră nesoluționate doar cele cu privire la importul tomatelor turcești și cea a restricțiilor privind vizele pentru cetățenii turci.

Mai 2017

23.05.2017

Exerciții desfășurate în **Estonia** de către **soldați francezi (300** la număr) în vederea **contracarării amenințării ruse**, în cadrul exercițiilor Spring Storm ale NATO.

25.05.2017

Summit NATO Bruxelles; președintele SUA: **amenințarea din partea Rusiei** este printre prioritățile alianței alături de problema terorismului și imigrația; **apelul la creșterea contribuției bugetare a membrilor Alianței.**

25.05.2017

Studiu Citizen Lab de la **Universitatea din Toronto** (Canada): 39 de state (persoane din aparatul de guvernare, armată, opozanți, jurnaliști, cercetători, etc.; organizații printre care și NATO și ONU) au fost afectate de **campaniile de dezinformare** și de **spionaj informatic** desfășurate de **Rusia**; scurgeri de informații false amestecate cu cele adevărate pentru a crea confuzie.

26.05.2017

Rusia reacționează în urma anunțului **Estoniei** cu privire la expulzarea a doi diplomați ruși; Rusia consideră acest act ca unul neprietenos ce nu se va lăsa fără un răspuns din partea Federației.

26.05.2017

SUA anunță că **nu va relaxa sancțiunile** impuse Federației **Ruse** ca urmare a crizei ucrainene.

26.05.2017

D. Tusk, înaintea summitului **G7**, făcea apel la statele participante s**ă reafirme sancționarea Rusiei** pentru situația din Ucraina.

27.05.2017

SUA cere Rusiei, printr-un proiect de lege aprobat de Congresul Statelor Unite, să **își retragă trupele militare din Transnistria**; proiectul ar viza scăderea influenței Federației Ruse în Europa și Asia.

27.05.2017

Summit G7 Taormina: membrii G7 aduc în discuție **noi posibile sancțiuni pentru Rusia** pentru cazul Ucrainei.

29.05.2017

Șeful diplomației ruse- vizită în **Egipt** ce a avut ca subiect conflictele din regiunea Orientului Mijlociu (Siria și Libia în special); face parte din seria de consultări periodice dintre cele două state; importanța unirii eforturilor în direcția lupte împotriva terorismului; zborurile către Egipt nu se vor relua (suspendate in 2015 în urma unui incident aviatic) până când autoritățile egiptene nu pot asigura siguranța pasagerilor.

29.05.2017

Vizita lui **V. Putin în Franța**; în timpul campaniei electorale franceze președintele rus a primit la Kremlin vizita contracandidatei noului președinte ales al Franței, mai mult pe durata acesteia au apărut informații cu privire la posibile atacuri cibernetice îndreptate spre Franța; această vizită a avut doar scopul de a crea o oportunitate de început de relaționare între cei doi lideri.

29.05.2017

Coreea de Nord lansează o nouă rachetă, acțiune condamnată de către **Rusia**, care de altfel își exprimă și îngrijorarea; aceasta din urmă îndeamnă comunitatea internațională la colaborare.

29.05.2017

SUA anunță o **creștere a bugetului** alocat apărării **flancului estic NATO** (European Reassurance Initiative, România, Polonia, Bulgaria, Estonia, Letonia și Lituania) cu **1,35 mld $ pentru 2018**; două proiecte vizează **România** (pentru Baza Câmpia Turzi și Mihai Kogălniceanu).

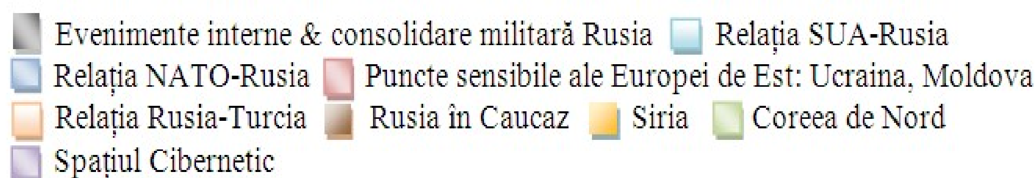

Figura nr.2: Cronologia evenimentelor din luna mai 2017 relevante pentru dinamica mediului de securitate internaţional ce au în centru Rusia, acţiuni ale Rusiei sau acţiuni care pot atrage reacţia Federaţiei[8]

Concluzii

Evenimentele lunilor aprilie şi mai ne arată faptul că modelul spirală specific dilemei de securitate continuă să persiste pe eşichierul internaţional. Aceasta mai ales atunci când analizăm mediul de securitate internaţional şi regional ca o rezultantă a relaţiilor dintre Rusia şi SUA, Rusia şi NATO şi a faliilor de disputare a divergenţelor majore (Ucraina, Siria). Pe de altă parte, dinamici care se continuă şi în această perioadă sunt deteriorarea relaţiilor dintre NATO şi Rusia, ambiguitatea evoluţiei relaţiilor dintre Rusia şi SUA şi consolidarea celor cu Turcia. Ucraina şi Siria rămân dezacordurile profunde dintre actori. În ceea ce priveşte Coreea de Nord, Rusia este clar că doreşte să ia parte la identificarea unei soluţii şi nefiind în favoarea soluţiilor unilaterale.

Dezacordurile profunde, mai ales cele ce au în vedere falia est europeană (criza ucraineană) determină actorii (prin prisma reprezentării ameninţărilor) să ia masuri ce pot amplifica starea de tensiune şi nesiguranţă. Spre exemplu consolidarea şi extinderea NATO sunt văzute de către Rusia ca ameninţări de securitate, stipulate şi la nivelul *Doctrinei Militare (2014)* a Rusiei, iar acţiunile Rusiei în vecinătatea sa vestică (presupusa implicare în criza ucraineană, Crimeea, orice dezvoltare militară în zonă, suspectarea de implicare în acţiuni în spaţiul cibernetic ce pot influenta rezultatul proceselor electorale la nivel european şi internaţional, etc.) sunt considerate ameninţări de securitate mai ales pentru statele membre NATO ale flancului estic. Aceasta este poziţa reflectată şi în cadrul Summit-ului NATO desfăşurat în luna mai. În ceea ce priveşte Siria, evenimentele şi escaladarea acţiunilor şi reacţiilor la atacurile chimice prin bombardamente nu fac altceva decât să amplifice tensiunea dintre marile puteri, cu implicaţii asupra securităţii regionale şi mai apoi internaţionale.

Încheiem prezenta analiză cu câteva dintre ultimele poziţionări oficiale din luna mai ale Federaţiei Ruse. Ministrul de externe rus, Serghie Lavrov, afirma: „Trebuie să constatăm că în etapa actuală relaţiile dintre Rusia şi NATO se regăsesc în cea mai profundă criză de la

[8] Toate informaţiile reprezentate grafic în cadrul acestei cronologii sunt rezultate în urma centralizării, prelucrării şi sintezei datelor obţinute în urma colectării ştirilor externe zilnice ale Agenţiilor de presă Agerpres şi Tass;

terminarea Războiului Rece”[9]. Reprezentantul rus permanent la NATO, Aleksandr Gruşko, considera: „Aprecierile noastre sunt cunoscute: s-a produs o răsturnare calitativă, un viraj spre mai rău şi pentru prima oară după mai mulţi ani securitatea în regiune va fi din nou determinată nu de măsuri de descurajare, nu de eforturi pentru a asigura securitatea fără accent pe mijloacele militare, ci de implantarea şi menţinerea unui anumit «echilibru al ameninţărilor»”[10] … „Este vorba de un tipar al Războiului Rece, ar putea fi un «Război Rece light», «un Război Rece-2000»”[11]. Serghei Riabkov, ajunctul ministrului de externe constata faptul că „Noua perioadă de contacte şi interacţiuni cu administraţia Trump încă nu a dus la schimbări pozitive semnificative şi acest lucru suscită preocupări”.[12]

Credem că, în lipsa unui dialog real şi a eforturilor de ameliorare a stării de tensiune regională şi internaţională, această dinamică nefastă poate continua până la puncte de nedorit. De aceea, mai mult ca nicodată, în perioada următoare este esenţial dialogul şi existenţa unor forumuri internaţionale ce să îl faciliteze, pentru detensionarea relaţiilor mai ales dintre actorii geopolitici globali şi avansarea către nu model al dialogului real ce să ducă la înţelegerea reciprocă a reprezentării ameninţărilor. Fără acest lucru neîncrederea va persista, iar, aşa cum s-a putut observa din dimanica ultimilor ani, neîncrederea atrage după sine acumulare de putere într-un model spirală periculos şi foarte actual al dilemei de securitate.

[9] Sorin Popescu, „Rusia consideră că relațiile ei cu NATO trec prin 'cea mai profundă criză de la încheierea Războiului Rece'”, Agerpres, 26.05.2017, URL: https://www.agerpres.ro/externe/2017/05/26/rusia-considera-ca-relatiile-ei-cu-nato-trec-prin-cea-mai-profunda-criza-de-la-incheierea-razboiului-rece--15-16-44, accesat la data de 26.05.2017.

[10] Lilia Traci, „Aleksandr Grușko: Consolidarea NATO în Europa a creat o “situați e periculoasă"”, Agerpres, 30.05.2017, URL: https://www.agerpres.ro/externe/2017/05/30/aleksandr-grusko-consolidarea-nato-in-europa-a-creat-o-situatie-periculoasa--11-14-53, accesat la data de 30.05.2017.

[11] *Ibidem.*

[12] Tudor Martalogu, „Rusia, preocupată de absența unor schimbări pozitive în relațiile cu SUA în ultimele luni”, Agerpres, 30.05.2017, URL: https://www.agerpres.ro/externe/2017/05/30/rusia-preocupata-de-absenta-unor-schimbari-pozitive-in-relatiile-cu-sua-in-ultimele-luni-13-15-26, accesat la data de 30.05.2017.

CAPITOLUL 4.
COREEA DE NORD
Escaladare și ambiguități în Asia de Nord-Est.
SUA - din nou în prim-plan

Dr. Mihai V. ZODIAN

Debutată la începutul anului, criza programului nuclear nord-coreean s-a intensificat în lunile aprilie și mai, în contextul preluării mandatului de către noua administrație Trump. Au fost lansate noi rachete, încălcându-se astfel normele stabilite de Consiliul de Securitate al ONU, iar acțiunile au fost percepute drept provocări la adresa Statelor Unite și a vecinilor, urmând condamnări și promisiuni de soluționare ale problemei. Aspectele noi au constat în deplasări de forțe, în condiții neclare și amenințări destul de radicale.

După testele din lunile precedente, președintele Donald Trump anunțase că Statele Unite ”sunt dispuse să meargă pe un drum propriu”, dacă nu va beneficia de cooperarea Chinei în ceea ce privește dosarul nuclear nord-coreean[1]. Opțiunile erau oricum destul de limitate, potrivit specialiștilor: sancțiuni, forța armată sau un amestec de negocieri și presiuni, fie bilaterale, fie regionale[2]. Subiectul a fost abordat în cadrul vizitei președintelui chinez, Xi Jinping, în SUA (6-7 aprilie), unde cele două părți au decis să colaboreze mai bine în ceea ce privește acest subiect controversat, dar consecințele nu au fost imediat clare[3].

Observatorii au accentuat simbolismul lansării de rachete împotriva Siriei, care s-a suprapus peste întrevederile reprezentanților Beijingului, semnificând un mai mare accent pus pe folosirea forței armate pe scena internațională, prin comparație cu administrația precedentă. Cu toate acestea, vizita a fost precedată de un nou test al Coreei de Nord, fiind vorba despre IRBM,

---

[1] Eli Watkins, „Trump: US will act unilaterally on North Korea if necessary”, *CNN Politics*, 3 aprilie 2017, http://edition.cnn.com/2017/04/02/politics/donald-trump-north-korea/, accesat la 2 iunie 2017.

[2] Ian Buruma, „America Can`t Do Much About North Korea...”, *The Atlantic*, 17 aprilie 2017, https://www.theatlantic.com/international/archive/2017/04/north-korea-china-beijing-kim-jong-un-nuclear-weapon/523230/, accesat 18 aprilie 2017.

[3] Toulous Olorunnipa, Jennifer Jacobs, „Trump-Xi Summit Accomplishment: Getting to Know One Another”, *Bloomberg*, 8 aprilie 2017, https://www.bloomberg.com/politics/articles/2017-04-07/trump-xi-summit-s-top-accomplishment-getting-to-know-each-other, accesat la 2 iunie 2017; Richard C. Bush, „4 things to know about the Trump-Xi meeting”, *Brookings*, 8 aprilie 2017, https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/04/08/4-things-to-know-about-the-trump-xi-meeting/, accesat 2 iunie 2017; Katie Hunt, „Donald Trump expects very difficult summit with Xi Jinping at Mar-a-Lago”, *CNN Politics*, 31 martie 2007, http://edition.cnn.com/2017/03/30/politics/donald-trump-xi-jinping-to-meet/, accesat la 2 iunie 2017.

un vector cu rază medie de acțiune[4]. Potrivit *New York Times*, s-au manifestat îngrijorări în ceea ce privește ritmul de creștere al capabilităților regimului de la Phenian și scopurile demersului, îndeosebi în rândul experților occidentali[5].

În opinia lui J. Berlinger, B. Starr și P. Hancocks, scriind pentru CNN, ”reacția departamentului de Stat a fost mult mai dură” decât în situații similare din trecut[6]. De asemenea, Casa Albă a transmis, prin intermediul unui oficial vorbind sub acoperirea anonimatului mesajul că ”timpul s-a scurs și toate opțiunile sunt deschise”, o aluzie la forța armată[7]. Așadar, luna aprilie s-a deschis sub semnul unei noi escaladări, iar tensiunile s-au agravat, ambele părți schimbând amenințări[8].

Președintele american, Donald Trump, a anunțat trimiterea unei „armade”, conținând inclusiv submarine „foarte puternice”, în timp ce alte oficialități au anunțat că un grup naval format în jurul portavionului „Carl Vinson” va fi desfășurat în regiune[9]. Deplasarea forțelor respective a fost însoțită de unele controverse referitoare la traseul urmat, în condițiile în care existau temeri referitoare la un nou test nuclear[10]. De cealaltă parte, în timpul unei parade militare, regimul de la Phenian a sugerat posibilitatea existenței unor noi tipuri de rachete, potrivit unor experți citați de *Al Jazeera* și a executat un nou test, dar lansarea se pare că a eșuat (16 aprilie), iar China a făcut apeluri la calm.[11]

A urmat o serie de lansări din partea Coreei de Nord, condamnări și negocieri internaționale, temeri de război, dar s-a ajuns aparent la un nou blocaj, ambele părți recurgând la demonstrații de forță și declarații conflictuale. Astfel, a fost testată o rachetă intermediară (29

[4] Tim Kelly, Ju-min Park, „Little progress reining in North Korea, U.S. commander says before Trump-Xi summit”, *Reuters*, 6 aprilie 2017, http://www.reuters.com/article/us-northkorea-missiles-idUSKBN17808S, accesat la 3 iunie 2017.
[5] David E. Sanger, William J. Broad, „As North Korea Speeds its Nuclear Program, U.S. Fears Time Will Run Out”, *The New York Times,* 24 aprilie 2017, https://www.nytimes.com/2017/04/24/world/asia/north-korea-nuclear-missile-program.html?_r=0, accesat la 3 iunie 2017.
[6] Joshua Berlinger, Barbara Starr, Paula Hancocks, „North Korea fires ballistic missile as Trump, Xi prepare to meet”, *CNN*, 6 aprilie 2017, http://edition.cnn.com/2017/04/04/asia/north-korea-projectile/index.html, accesat la 3 iunie 2017.
[7] Jeremy Diamond, „White House: The clock has now run out on North Korean nuclear program”, *CNN politics*, 5 aprilie 2017, http://edition.cnn.com/2017/04/04/politics/white-house-north-korea-china/index.html, accesat la 3 iunie 2017.
[8] Nobuhiro Kubo, Michael Martina, „Donald Trump says he`s seinding a very powerful armada to North Korea after Kim Jong-Un threatened nuclear strike”, *The Mirror*, 12 aprilie 2017, http://www.mirror.co.uk/news/politics/kim-jong-un-warns-nuclear-10209158, accesat la 3 iunie 2017.
[9] *Ibidem*; ***, ”US sends aricraft carrier strike group to Korean peninsula..”, *Independent*, 9 aprilie 2017, http://www.independent.co.uk/news/world/asia/us-aircraft-carrier-north-korea-kim-jong-un-nuclear-strike-group-fears-latest-a7674696.html, accesat la 3 iunie 2017.
[10] *Ibidem.*
[11] ***, „Kim Jong-un oversees display of N. Koreea military force”, *Al Jazeera*, 15 aprilie 2017, http://www.aljazeera.com/news/2017/04/kim-jong-north-korea-parade-170415014857762.html, accesat la 3 iunie 2017; ***, „North Korea launches missile despite US tensions”, *Al Jazeera*, 16 aprilie 2017, http://www.aljazeera.com/news/2017/04/north-korea-launches-missile-tensions-170415234519812.html, accesat la 3 iunie 2017; Gerry Mullany, Chris Buckley, David E. Sanger, „China Warns of Storm Clouds Gathering in U.S.-North Korea Standoff”, *The New York Times*, 14 aprilie 2017, https://www.nytimes.com/2017/04/14/world/asia/north-korea-china-nuclear.html?_r=0, accesat la 3 iunie 2017.

aprilie), apoi o scurtă perioadă de pauză și alte testări pe 14, 21 și 29 mai[12]. În aprilie și mai, am avut de-a face cu cel puțin șase asemenea evenimente care, toate au condus la condamnări internaționale, dar nu și la soluții.

Statele Unite au reacționat dur, lansând noi sancțiuni și promovând o politică mai strictă față de regimul de la Phenian, sprijinindu-se pe aliați regionali, precum Coreea de Sud și Japonia. În cadrul Consiliului de Securitate al Națiunilor Unite, reprezentanții SUA au promovat adoptarea unei linii punitive, însă China și Federația Rusă au criticat desfășurările de forțe americane în regiune, îndeosebi sistemul antirachetă THAAD și discuțiile au continuat[13]. Camera Reprezentanților a adoptat propria listă de sancțiuni, inclusiv posibilitatea ca statul comunist să fie considerat „sponsor al terorismului” (4 mai)[14].

În paralel cu criza programului nuclear, în Coreea de Sud au avut loc alegeri prezidențiale încheiate cu victoria lui Moon Jae-in, ceea ce a pus capăt unei perioade de controverse interne[15]. Deși, inițial, noul șef al statului părea că se va orienta spre o atitudine de negociere în ceea ce privește problematicile legate de arsenalul vecinului din nord, continuarea testărilor l-a obligat să adopte o poziție mult mai critică[16]. Chiar dacă și președintele american Donald Trump nu a exclus posibilitatea unor discuții, ambii lideri au evocat și riscul declanșării unui conflict în peninsula coreeană[17].

Tema programului nuclear nu se reduce doar la o chestiune tehnică sau bilaterală, ci are și implicații extinse în regiunea Asiei de Nord și în ceea ce privește relațiile dintre marile puteri sau actorii locali. De exemplu, China trebuie să balanseze mai multe opțiuni cum ar fi: necesitatea unui stat tampon; riscul ca accentuarea înarmării Phenianului să determine Japonia, Coreea de Sud și SUA să-și sporească capabilitățile, reducând astfel puterea Beijingului în acel

[12] ***, „North Korea test-fires ballistic missile in defiance of international pressure”, *Deutsche Welle*, 28 aprilie 2017, http://www.dw.com/en/north-korea-test-fires-ballistic-missile-in-defiance-of-international-pressure/a-38635348, accesat la 4 iunie 2017; ***, „North Korea launches new missile, sparking anger across region”, *Deutsche Welle*, 14 mai 2017, http://www.dw.com/en/north-korea-launches-new-missile-sparking-anger-across-region/a-38832130, accesat la 4 iunie 2017; ***, „North Korea’s second missile launch in a week provokes international outcry”, *Deutsche Welle*, 21 mai 2017, http://www.dw.com/en/north-koreas-second-missile-launch-in-a-week-provokes-international-outcry/a-38923014, accesat la 4 iunie 2017.

[13] Oren Dorell, „U.S. calls for new sanctions against North Korea”, *USA Today*, 28 aprilie 2017, https://www.usatoday.com/story/news/world/2017/04/28/the-latest-us-calls-for-new-sanctions-against-north-korea/101021984/, accesat la 4 iunie 2017.

[14] Jon Rogers, „North Korea lashes out at tough new US sanctions...”, *Express*, 12 mai 2017, http://www.express.co.uk/news/world/803684/North-Korea-US-sanctions-Congress, accesat la 4 iunie 2017.

[15] Alistair Walsh, „New South Korean President Moon sworn in and willing to visit North Korea”, *Deutsche Welle*, 10 mai 2017, http://www.dw.com/en/new-south-korean-president-moon-sworn-in-and-willing-to-visit-north-korea/a-38779018, accesat la 4 iunie 2017; Aria Bendix, „South Korean President: High Possibility of War With North Korea”, 18 mai 2017, https://www.theatlantic.com/news/archive/2017/05/south-korean-president-high-possibility-of-war-with-north-korea/527139/, accesat la 4 iunie 2017.

[16] *Ibidem.*

[17] *Ibidem.*

spațiu și implicațiile negocierilor cu Statele Unite[18]. De asemenea, se pare că Rusia a devenit mai activă și aici[19].

Capacitatea administrației americane de a promova o soluție, dincolo de demonstrații de forță, este limitată nu numai de contextul local sau de politicile altor actori, ci și de disputele interne îndeosebi presupunerile referitoare la legăturile echipei Trump cu Federația Rusă, înainte și după alegerile din 2016. Demisia consilierului pentru securitate națională, Michael Flynn, din februarie 2017, în contextul unei anchete generale al dosarului respectiv, a fost urmată de concedierea de către șeful statului a directorului FBI, deja controversatul James Comey (9 mai 2019)[20]. Donald Trump a fost însă criticat destul de dur pentru decizia respectivă, inclusiv de către reprezentanți ai republicanilor, iar scandalul a luat amploare[21].

Președintele SUA a participat la summitul NATO de la Bruxelles (25 mai), dar comunicatul oficial a fost destul de sec, menționând că alianța se va alătura coaliției împotriva ISIS și decizia de elaborare a unor planuri de acțiune naționale pentru a reuși alocarea de echivalentului a 2% din PIB cheltuielilor de apărare[22]. Donald Trump a trecut în revistă clasicele amenințări, terorismul, Rusia, în rândul cărora a inclus, aparent, migrația, s-a referit la chestiunea finanțării domeniului militar dar și la „state care datorează sume din trecut”, afirmație care a trezit unele controverse[23]. Și, așa cum a subliniat Dalibor Rohac, fonduri mai mari pot conduce la o dorință mai mare de autonomie strategică a europenilor, una dintre sursele dilemei acestui tip de cheltuieli[24].

De altfel, se pare că există o serie de divergențe în cadrul relațiilor transatlantice, ținute momentan sub control. Dincolo de declarațiile președintelui american, trebuie subliniată afirmația deja celebră a cancelarului german, Angela Merkel, potrivit căreia „vremurile când puteam depinde complet de alții, sunt, într-o oarecare măsură, trecute” (28 mai 2017), rostită cu

[18] Michelle Nichols, „China pushes for implementation of UN sanctions on North Korea over missile tests”, 23 mai 2017, http://globalnews.ca/news/3471282/china-un-sanctions-north-korea-missile-tests/, accesat la 4 iunie 2017; Ryan Pickrell, „China s Top Korean War Historian Shocks his Countryment With His Hones Assesment”, 19 aprilie 2017, *The Daily Caller News Foundation*, http://dailycallernewsfoundation.org/2017/04/19/chinas-top-korean-war-historian-shock-his-countrymen-with-his-honest-assessment/, accesat 4 iunie 2017.
[19] James Griffiths, Matthew Chance, Steve George, „Putin warns against intimidating North Korea after latest missile launch”, *CNN*, 16 mai 2017, http://edition.cnn.com/2017/05/15/europe/north-korea-putin-russia-missile/index.html, accesat la 4 iunie 2017; Leonid Bershidsky, „The Key to North Korea Is Russia”, 18 mai 2017, *Bloomberg*, https://www.bloomberg.com/view/articles/2017-05-18/the-key-to-north-korea-is-russia, accesat la 4 iunie 2017.
[20] Michael D. Shear, Matt Apuzzo, „F.B.I. Director James Comey Is Fired by Trump”, *The New York Times*, 9 mai 2017, https://www.nytimes.com/2017/05/09/us/politics/james-comey-fired-fbi.html?_r=0, accesat la 4 iunie 2017.
[21] *Ibidem.*
[22] ***, „NATO leaders agree to do more...”, *NATO*, 25 mai 2017, http://www.nato.int/cps/cn/natohq/news_144154.htm, accesat la 4 iunie 2017.
[23] ***, „President Trump speech”, https://www.youtube.com/watch?v=XPjC4gdckXY, accesat la 4 iunie 2017.
[24] Dalibor Rohac, „Real victim of Trump`s NATO outburst: The US”, *Politico*, 3 iunie 2017, http://www.politico.eu/article/donald-trump-nato-outburst-united-states-real-victim/, accesat la 4 iunie 2017.

ocazia unei întrevederi electorale[25]. Rămâne de văzut care vor fi consecințele, cum Statele Unite și aliații europeni au trecut deja printr-o serie de crize, ultima petrecându-se în timpul președinției lui George W. Bush, care au fost rezolvate.

Criza din Asia de Nord-Est continuă, dar evoluția evenimentelor pare a fi destul de imprevizibilă, cum 2016 a sugerat că o intensificare a tensiunilor poate fi urmată de un calm brusc. Una dintre explicații vine și din faptul că niciun actor major implicat nu pare să dețină o soluție, după cum s-a arătat anterior. Un stat motivat suficient poate ignora sancțiunile internaționale iar deținerea de arme nucleare limitează opțiunile de forță contra sa, dar statutul de paria al regimului de la Phenian nu îl face un bun exemplu pentru alte entități politice[26].

[25] Chris Chillizza, „How a single sentence from Angela Merkel showed what Trump means for the world", *CNN*, 30 mai, http://edition.cnn.com/2017/05/29/politics/merkel-trump-europe/index.html, accesat la 4 iunie 2017.
[26] Vezi Ian Buruma, *op. cit.*, 2017.

UNIVERSITATEA NAŢIONALĂ DE APĂRARE „CAROL I”

Redactor de ediție: CS II dr. Alexandra SARCINSCHI

Lucrarea are 46 pagini.

Centrul de Studii Strategice de Apărare şi Securitate
Şoseaua Panduri, nr. 68-72, sector 5, Bucureşti
Telefon: 021.319.56.49; Fax: 021.319.57.809
E-mail: cssas@unap.ro; Website: http//cssas.unap.ro

1089/2017